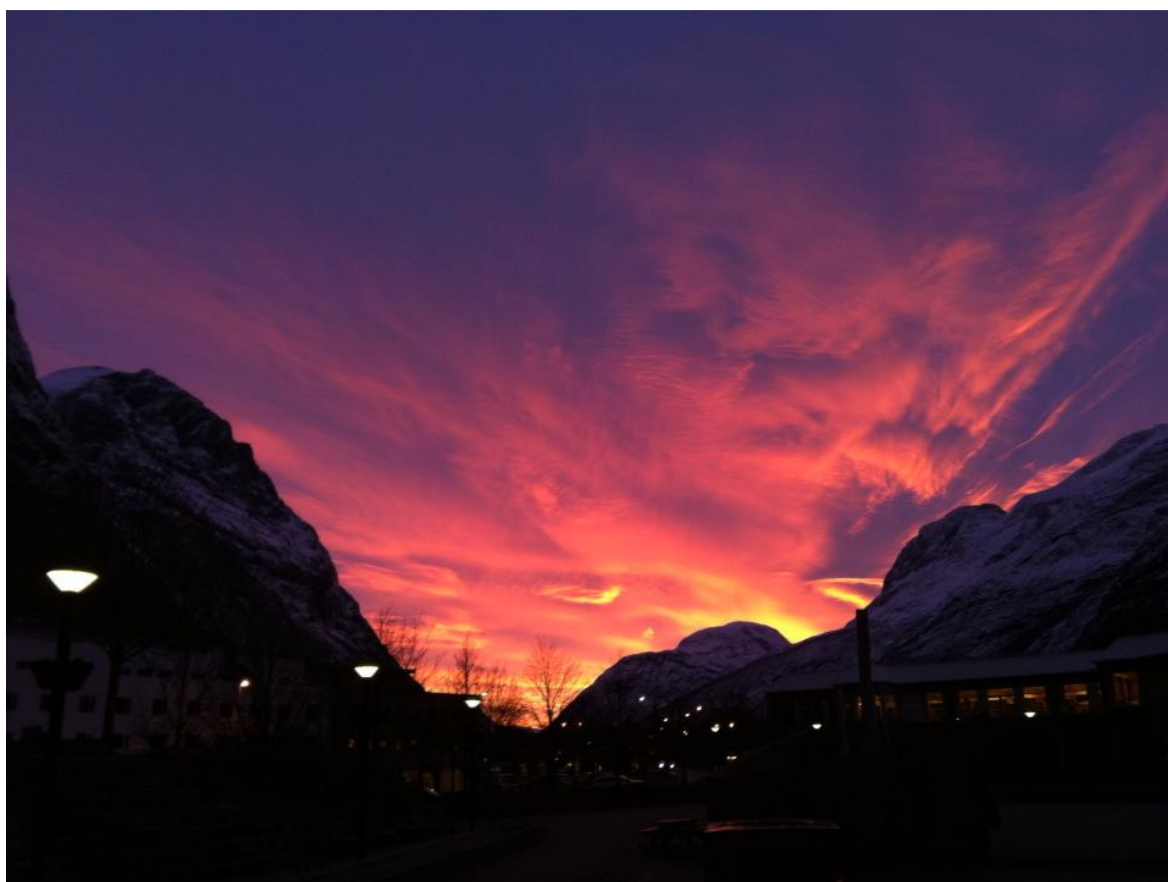

Sunndal kommune
- kraftsenteret mellom fjord og fjell

Budsjett 2020

Økonomiplan 2021 – 2023

Soloppgang over Sunndalsøra
Foto: Harriet Berntsen

Kommunedirektørens forslag til budsjett 2020 og økonomiplan 2021-2023
Formannskapet 30.10.2019

Vedtatt av Sunndal kommunestyre, 12.12.19, sak xx/xx

Innhold

1.0	Innledning.....	3
	Rammebetingelser Sunndal kommune	8
	Regjeringens kommuneopplegg for 2020	8
2.0	Status og utfordringsbildet.....	11
2.1	Samfunnsplanen 2014 – 2025	11
2.3	Endringer i de økonomiske rammevilkårene	11
2.4	Ny kommunelov	12
2.5	Konsekvenser av ny kommunelov.....	13
3.0	Prosesen.....	14
4.0	Prognose for skatteinntekter og rammetilskudd	15
4.1	Rammetilskuddet – utgiftsutjevningen	16
	Utgiftsutjevningen omfordeler rammetilskuddet	16
4.3	Skatt og rammetilskudd	18
5.0	Budsjett 2020 og økonomiplan 2021 -2023	19
5.1	Oversikt over tiltak 2020 – 2023	19
5.2	Bevilgningsoversikter drift.....	24
5.2.1	Noter til budsjettet.....	24
5.3	Bevilgninger til tjenesteområdene	25
5.4	Forslag investeringer	26
5.5	Utkast til finansiering	27
5.6	Styringsrenten de siste årene og anslag fremover.....	27
6.0	Folketallsutvikling – prognose og demografi.....	28
7.0	Vedlegg Kostra og nøkkeltall.....	29
	KOSTRA og nøkkeltall 2018	29
	Sunndal	29

1.0 Innledning

I Sunndal kommune er det stort fokus på å utvikle tjenestene i tråd med samfunnsutviklingen og nye utfordringer. Nye utfordringer krever nye løsninger.

En konsekvens av at andre kommuner har valgt å slå seg sammen er at våre interkommunale samarbeid endres. I løpet av 2019 er følgende tjenester endret med ikrafttreden 01.01.2020:

- brannvernssamarbeid
- renovasjon
- barnevern
- PPT

Budsjettmessige endringer som følge av brannvern og renovasjon er innarbeidet i budsjettet.

PPT og Barnevern er ikke tilpasset budsjettet, men vil ikke medføre endringer i forhold til totalrammen.

Tilpasninger er også foretatt innenfor IKT Orkide-samarbeidet, der noen kommuner har gått ut av samarbeidet.

Bakgrunnen for å søke ulike tjenestesamarbeid er å sikre god kvalitet og utvikling av tjenestene.

Den generelle samfunnsutviklingen skjer raskere og raskere:

- den teknologiske utviklingen gir oss uante muligheter
- innbyggerne stiller større krav til oss
- kommunen må framstå som en attraktiv arbeidsgiver for å tiltrekke oss riktig og ønsket kompetanse

Sunndal kommune må derfor sørge for å være rustet til å møte framtida.

Vi har i dag veldig gode tjenester i vår kommune, og vi har dyktige og kompetente medarbeidere som hver dag gjør sitt beste for kommunens innbyggere.

Ved inngangen til 2020 er den økonomiske situasjonen ikke bærekraftig. Det budsjetteres en drift som er 18,8 mill kr over inntektene. Det er nå umåtelig viktig å ta dette på største alvor. Vårt ansvar i fellesskap er å sørge for å få balanse mellom inntekter og utgifter.

Kommunedirektøren vil foreslå å igangsette et felles arbeid sammen med politikerne tidlig i 2020. Plan for arbeidet utarbeides i samarbeid med formannskapet.

De tiltakene som framkommer i dette budsjettforslaget bærer preg av «ostehøvel» dvs at det kuttes litt i alle tjenester. Sunndal kommune må ta en større diskusjon på den store bredden og nivået på tjenestene. Kort sagt, strukturdebatt samt type tjenester som skal ytes. Lovpålagte oppgaver utgjør den aller største andelen i kommunen, men også her kan det justeres og effektiviseres.

Pleie og omsorgstjenesten er godt i gang med utviklingen fra institusjonsbaserte til hjemmebaserte tjenester. «Hva er viktig for deg?» er spørsmålet som stilles brukerne. Samtidig er vi helt tydelige på at Sunndal kommune skal gi «Trygghet for omsorg» til alle aldersgrupper. Antall brukere innenfor pleie- og omsorgstjenesten øker, og det er andre behov som må dekkes. Her må vi sørge for god tjenesteutvikling og gi tilbud som passer disse.

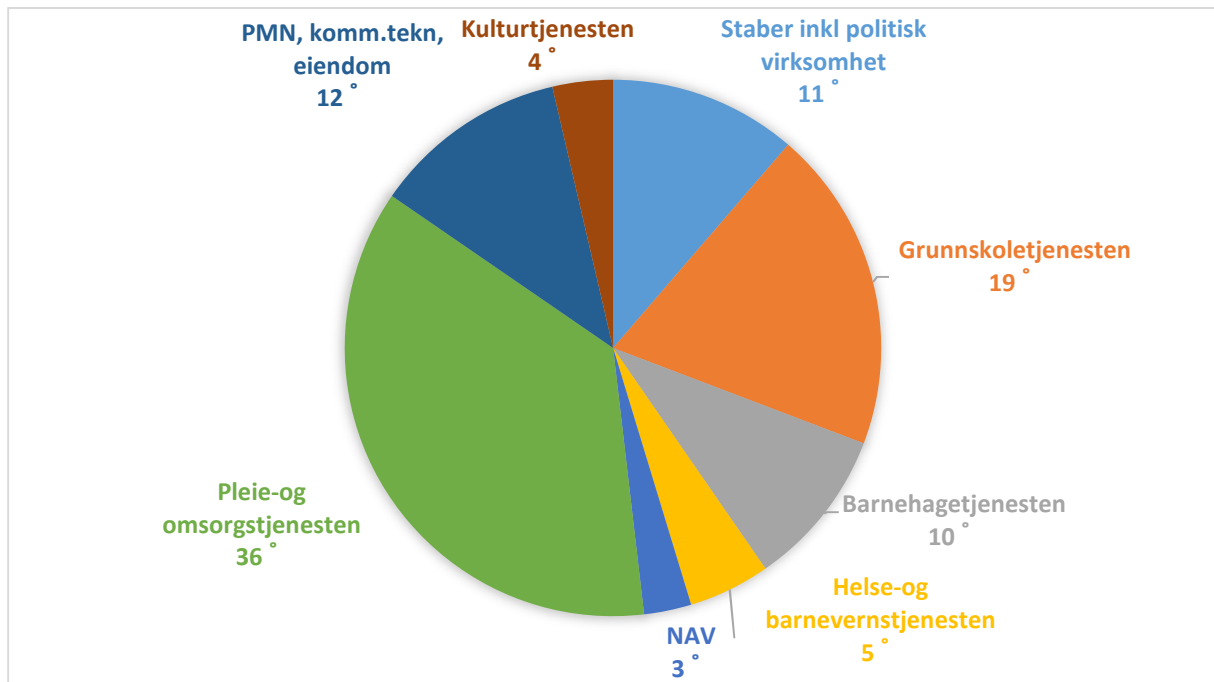
Grunnskole og barnehage er med i prosjektet «Sammen skaper vi fremtiden» i regi av Nettverk Nordmøre. Hovedmålet for prosjektet er å utvikle kapasiteten på eier- og ledernivå på Nordmøre gjennom samskaping mellom de ulike aktørene i og rundt sektoren. Slik kan den samlede kapasiteten dekke behovene for å nå effektmålet, som er at barn og unge skaper og lever meningsfulle liv - i en ukjent og annerledes fremtid. Prosjektet har fått internasjonal oppmerksomhet.

Kommunen har et helhetlig ansvar for kvalitetsutvikling i oppvekstsektoren. Det betyr at gode «eiere» må kunne legge til rette for at enhetene jobber systematisk og kunnskapsbasert innad i sine enheter, på måter som ivaretar personalets profesjonelle felleskap og kompetanseutvikling.

Prosjektet «Sammen skaper vi fremtiden – region Nordmøre 2040» handler om å bygge kapasitet på tvers av kommuner, enheter og parter i sektoren, hvor den administrative eieren har hovedansvaret for å sette i gang, skape møtearenaer og læringskultur, koordinere og kvalitetssikre utviklingsprosessene som involverer alle i en aktiv dialog fra barnehage og klasserom til politikere i kommunestyret. Målet er å skape gode og meningsfulle oppvekstarenaer hvor både barn og voksne får kompetanse til å mestre livene i felleskap med andre. Sammen skal nettverket finne svar på hvordan det skapes hverdager i barnehager og skoler hvor både rammer, relasjoner og aktiviteter gir mening, utfordrer og utvikler alles robusthet og kapasitet, for å møte endringene som kommer i fremtiden. Grunnlagsdokumentet fra KS til Barnehage- og skolebruksplanen må drøftes. For å møte endringene som kommer framover, er det nødvendig å vurdere dagens struktur.

Tjenestene som er omtalt ovenfor utgjør hoveddelen av ressursbruken i Sunndal kommune. I tillegg vil kostnadene til administrasjon vurderes kontinuerlig, særlig også hensyntatt satsingen på digitalisering og utvikling av interkommunale tjenester.

Figuren under viser fordeling av budsjettrammer for 2019: (noen tjenester er slått sammen for å bedre lesbarhet)

Hva må til for å skape bærekraft?

For å få en god indikasjon på hvordan vi kan fordele ressursene, er Kostra et godt verktøy.

Her finnes det store mengder regnskapsdata fra alle kommunene. For å gi et bedre redskap til å sammenligne, er kommunene gruppert. Sunndal er i kommunegruppe 12.

Kommunegruppe 12 består av 20 kommuner med følgende likheter:

- mellomstor (5.000 – 20.000 innbyggere)
- høye frie inntekter
- middels kostnadskrevende å drifte

Alle tall er fra 2018

Nøkkeltall	Sunndal	Komm.- gruppe 12	Norge u/Oslo
Netto driftsresultat i ° av brutto driftsinntekter *	- 0,4	2,5	2,2
Disposisjonsfond i ° av brutto driftsutgifter **	18	9	11
Netto lånegjeld, kr. pr. innbygger	73 000	99 000	75 000
Netto lånegjeld i ° av brutto driftsinntekter ***	65	96	88
Brutto driftsutgifter, kr. pr. innbygger	114 000	104 000	86 000

Det er gode finansielle nøkkeltall for Sunndal, men det er urovekkende med et negativt driftsresultat sett opp mot driftsinntektene.

Netto driftsutgifter	Sunndal	Kommunegruppe 12	Norge u/Oslo
Barnehage, kr. pr. 1-5 åring	159 000	157 000	154 000
Grunnskole, kr. pr. 6-15 åring	110 000	105 000	90 000
SFO, kr. pr. 6-9-åring	18 000	8 100	4 600
Sosialtjenester, kr. pr. innbygger	6 700	4 700	3 800
Pleie og omsorg, kr. pr. innbygger	23 000	21 000	19 000
Helse, kr. pr. innbygger	2 700	3 700	2 900
Kultursektoren, kr. pr. innbygger	3 200	3 000	2 400
Musikkskole, kr. pr. bruker	16 800	23 200	20 700

Netto driftsutgifter =

((kostnader pr. plass – evt. brukerbetaling) x ant. plasser) : antall i målgruppen

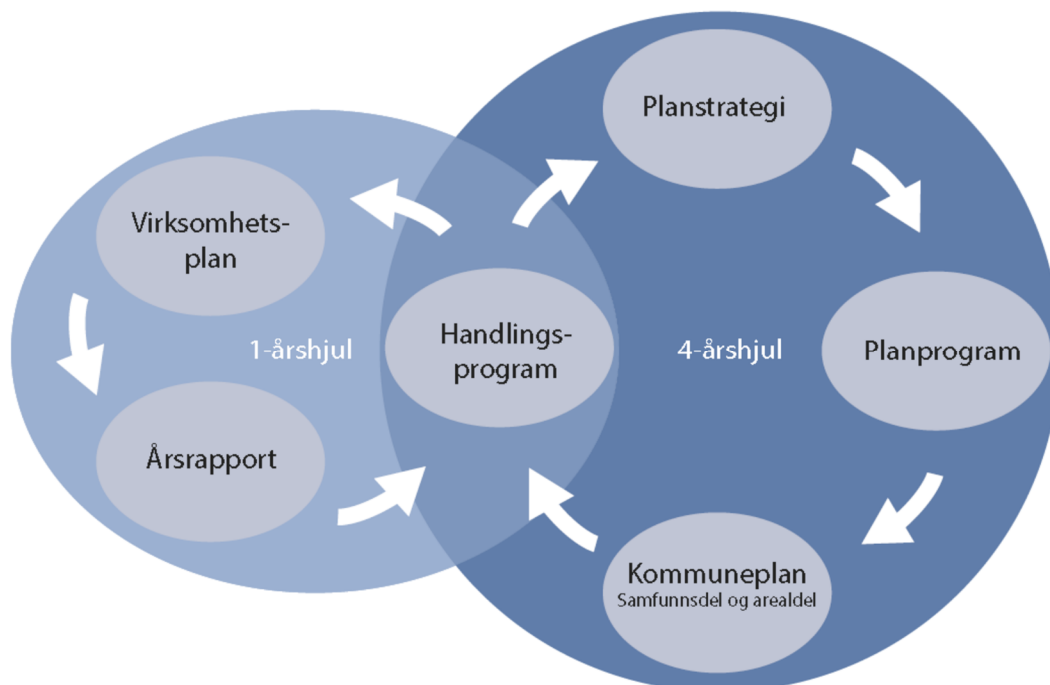
Som nevnt er dette ment som hjelpemiddel til arbeidet videre med å balanse i driften.

Det må tas strukturelle grep, i tillegg til tjenesteutvikling. Gjennom strukturelle omstillinger økes evnen til nytenkning og utvikling, og nye løsninger oppstår.

For å sikre god bærekraft må vi være modige og våge å tenke nytt.

Det er viktig å benytte årene i økonomiplanperioden til omstilling.

Sammenhengen mellom budsjett/økonomiplan og andre kommunale planer

Økonomiplanlegging er et verktøy for utforming av politiske prioriteringer og fordeling av økonomiske ressurser, innenfor tilgjengelige økonomiske rammer. Økonomiplanen er et viktig strategi- og styringsdokument for kommunen. God økonomiplanlegging bidrar til økt politisk handlingsrom, og styrker derfor muligheten for å utøve politikk og foreta prioriteringer.

Langsiktig økonomiplanlegging er krevende, men nødvendig, for å etablere et god grunnlag for lokalt politisk handlingsrom og et godt tjenestetilbud over tid.

Noen kommuner kaller budsjett og økonomiplan for handlingsprogram. Illustrasjonen viser at tidsperspektivet for budsjettet er 1 år og samlet for budsjett og økonomiplan er det 4 år. Budsjett og økonomiplan fornyes årlig ved «rullering».

Tiltak som er vedtatt i kommuneplanen bør innarbeides i årsbudsjett og økonomiplan.

Formålet med dokumentet

Skape en felles forståelse av Sunndal kommune sin situasjon – og de hovedutfordringene som kommunen står overfor. Dette dokumentet gjelder rammene og tiltakene i tjenesteproduksjonen – og er innarbeidet i budsjettet for 2020 og økonomiplanen for perioden 2021 - 2023.

Fokus og involvering

I arbeidet med budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2021 - 2023 er det viktig å holde fokus på hvordan innbyggerne skal få gode tjenester, på riktig nivå, til rett tid, innenfor tilgjengelige rammer.

Sunndalssamfunnet

Målet som ligger i kommuneplanen sin samfunnsdel er 7 400 innbyggere og 4 000 arbeidsplasser innen 2020. For å oppnå vekst i innbyggertall er det viktig for Sunndal å være attraktiv, både for å beholde eksisterende innbyggere samtidig som en er attraktiv for nye. Det er derfor viktig å holde fokuset på kommuneplanens samfunnsdel der målsettingen fremgår.

Tjenesteproduksjon – endringer i rammevilkårene

Fokuset fremover blir:

- Yte gode tjenester, på riktig nivå, til rett tid – til innbyggerne
- Revidere og gjennomføre kommuneplanens samfunnsdel
- Gjennomføre tiltakene i økonomiplanen

Rammebetingelser Sunndal kommune

Regjeringens kommuneopplegg for 2020

Regjeringens forslag til statsbudsjett ble lagt fram 7. oktober. I kommuneopplegget anslås realveksten i frie inntekter for kommunene til 1,3 mrd. kroner (dvs. 0,3 °), mens det i kommuneproposisjonen i mai ble signalisert en vekst i intervallet 1,0-2,0 mrd. kroner. Hele realveksten, dvs. vekst utover kompensasjon for lønns- og prisvekst, gjelder kommunene. Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en kostnadsvekst (deflator) på 3,1 ° fra 2019 til 2020. Deflatoren på 3,1 ° for 2020 er sammensatt av 3,6 ° som årslønnsvekst og 2,2 ° som prisvekst. I realveksten ligger det også inne midler som er begrunnet i særskilte formål (400 mill. kr til tidlig innsats/lærernormen og 150 mill. kr til opptrappingsplanen for rus). Kommunens del er her hhv. 495.000 kr og 180.000 kr.

Realveksten på 0,3 ° er regnet fra inntektsnivået i 2019 slik det ble anslått etter behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2019. Når veksten regnes fra anslag på regnskap for 2019, blir inntektsveksten fra 2019 til 2020 lavere, siden veksten regnes fra et oppjustert nivå sammenlignet med nivået i revidert nasjonalbudsjett 2019. Oppjusteringen for i år har sammenheng med økt skatteinntektsanslag for kommunene med 4,230 mrd. kr. Skatteinntektene for i år er nå anslått å øke med 3,8 ° nominelt for kommunene.

Regjeringen foreslår at den kommunale skattøren for personlige skattytere for 2020 settes til 11,10 prosent, som er en reduksjon på 0,45 prosentpoeng i forhold til nivået i år. I

kommuneproposisjonen for 2020 ble det igjen varslet at skattøren skal fastsettes ut fra en målsetting om at skatteinntektene for kommunene skal utgjøre 40 pst. av de samlede inntektene.

Ordinær skatt på inntekt og formue (inkl. naturressursskatt) anslås å øke med 2,1 ° for kommunene, sammenlignet med det oppjusterte nivået i år. Rammetilskuddet for kommunene foreslås å øke med 2,4 °. Sum frie inntekter anslås etter dette å øke med 2,2 ° nominelt.

I kommunedirektørens budsjettframlegg for 2020 er frie inntekter (skatt og rammetilskudd) satt til 442,007 mill. kroner, som er 2,580 mill. kr lavere enn i beregningene fra KMD.

Kommunedirektøren legger per nå til grunn 434,224 mill. kr som frie inntekter i år.

Korrigerer vi med 1,806 mill. kr, som er summen av såkalte oppgaveendringer i kommuneopplegget over statsbudsjettet, får vi 436,030 mill. kr i oppgavekorrigerede frie inntekter 2019. I kommunedirektørens budsjettforslag legges derfor til grunn en nominell vekst i frie inntekter på 5,977 mill. kr eller 1,4 °.

De såkalte oppgaveendringene over rammetilskuddet, som i makro summerer seg til 1,729 mrd. kr for kommunene, omfatter følgende innlemminger, korreksjoner og regelendringer:

	I makro	Sunndal
Samlet korreksjon i rammetilskuddet 2019 for endringer i 2020 (I 1000 2019-kr)	1 729 495	1 806
NAV kontaktsenter	-7 274	-9
Nedskalering forsøk barnevern (Røyken/nye Asker)	-21 680	0
Overføring av skatteoppkreving til Skatteetaten	-625 024	-878
Psykologer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene	205 238	308
Dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens	358 045	601
Tilskudd til habilitering og rehabilitering	84 384	126
Tilskudd til samordning av lokale rus- og kriminalitets-forebyggende tiltak	6 149	7
A.C. Møller kompensasjon til Trondheim kommune (helårsvirkning)	2 239	0
Tidlig innsats i skolen, økt lærertetthet 1.-10. trinn	1 277 238	1 070
Statlig/private skoler, økning i elevtall	-165 989	-205
Gratis kjernetid barnehage 2-åringer -helårseffekt 2020 (fra 1.8.2019)	56 046	69
Økt foreldrebetaling barnehage fra 1.8.2019 helårseffekt 2020	-80 400	-99
Nettogevinst gjennomføring av prøver	-1 251	-2
Moderasjonsordninger SFO 1.8.2020, innt. grad. 1.-2. trinn	56 450	70
Gratis SFO til barn med særskilte behov på 5.-7. trinn	20 369	25
Tilskudd til leirskole-opplæring	54 380	67
Myndighet etter naturmangfoldsloven for mindre verneområder	2 424	3
Myndighet etter forurensningsloven	1 649	2
Etablering og tilpasning av bolig	481 574	577
Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenesten	-32 304	0
Forvaltning av landbrukspolitiske tilskudd	10 087	23
Tilskudd til gang- og sykkelveier	47 145	67
Helsestasjons- og skolehelsetjenester	0	-8
Endring i innbyggertilskudd som følge av grensejustering	0	0
Frivilligsentraler	0	-11

Kommunedirektøren har for de øvrige årene i planperioden (2021-23) budsjettet med en årlig realvekst over kommuneopplegget på 1,350 mrd. kr eller 0,4 ° (tilsvarende demografikostnadene i makro), og forutsatt den samme relative veksten på skatt og rammeoverføringer.¹

Oppsummert for årene i økonomiplanperioden opereres derfor med følgende anslag for frie inntekter (i 2020-kr):

SUNNDAL	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd	232 242	232 095	232 351	232 896
Skatt	209 765	208 454	207 489	206 390
Sum frie inntekter	442 007	440 549	439 841	439 286
Sum – endring %	1,8	-0,3	-0,2	-0,1

Dokumentasjon av frie inntekter 2019 og 2020, Sunndal kommune (Kilde: Grønt hefte 2020).

SUNNDAL	2019	2020
Innbyggertilskudd	175 686	178 268
Utgiftsutjevnen tilskudd/trekk	26 767	26 808
Korreksjonsordningen for elever i statlige/private skoler	3 092	3 484
Inntektsgarantitilskudd, netto	-378	-383
Tilskudd til saker med særskilt fordeling	1 510	5 869
Distriktstilskudd Sør-Norge	9 187	9 459
Veksttilskudd		
Storbytilskudd		
Regionsentertilskudd		
Skjønnstilskudd (i '19 inkl. komp. for redusert e-skatt)*	3 431	430
= Sum rammetilskudd (fast del) ved framleggelsen av statsbudsjett	219 295	223 935
Anslag inntektsutjevnen tilskudd/trekk fra KMD i statsbudsjettet	8 058	7 235
Skatteinntektsanslag fra KMD i statsbudsjettet	201 175	213 417
Endring rammetilskudd i salderingsproposisjonen	-275	
Endring rammetilskudd i RNB	106	
Endring i anslag skatt/inntektsutjevning fra KMD målt mot oppr. anslag	6 987	
= Sum frie inntekter (skatt og rammetilskudd)	435 345	444 587
Oppgavekorrigering**	1 768	
= Anslag på oppgavekorrigerte frie inntekter	437 113	1,7 %

*) Eventuelle tildelte skjønnsmidler fra fylkesmannen gjennom året inngår ikke i denne summen.

¹ I prognosekjøringen (basert på KS-modellen) er det lagt til grunn framskrevne innbyggertall både for kommunen og landet, konkret per 1.1.2020, 1.1.2021, 1.1.2022 og 1.1.2023. Innbyggertall fordelt på de aktuelle aldersgruppene har teltidspunkt 1. juli år t, og vi lar disse være gjennomsnittet av tallene per 1.1 år t og 1.1 år t+1. Innbyggertall totalt og fordelt på aldersgrupper per 1. juli påvirker innbyggertilskuddet og utgiftsutjevningen det påfølgende året, mens innbyggertall totalt per 01.01 påvirker inntektsutjevningen aktuelt år.

***): I grønt hefte er korreksjonene på kommunenivå i hovedsak gjort etter samlet kostnadsnøkkel, se Grønt Hefte tabell 3-k. Korreksjon for grensejusteringer er antall innbyggere som overføres ved grensejusteringen multiplisert med gjennomsnittlig innbyggertilskudd i 2019.*

2.0 Status og utfordringsbildet

2.1 Samfunnsplanen 2014 – 2025

Gjeldene samfunnsdel ble vedtatt av kommunestyret 03.09.2014 med planperspektiv fram mot 2025. Samfunnsdelen viderefører visjonen «Sunndal kommune – kraftsenteret mellom fjord og fjell».

Planen har som mål:

- En attraktiv og mangfoldig kommune med 7.400 innbyggere innen 2020 (+ 3 °)
- En robust kommune for fremtiden
- Et vekstkraftig og inkluderende næringsliv med 4.000 arbeidsplasser innen 2020 (+ 5 °)
- Effektiv og miljøvennlig energibruk
- God infrastruktur, bedre og tryggere veger
- Bærekraftig forvaltning av natur og verneområder
- God helse og livskvalitet for alle
- Sunn kommuneøkonomi – kompetent og attraktiv arbeidsplass
- En dyktig og effektiv beredskapsorganisasjon

Kommunestyret har i forbindelse med behandlingen av sak om Planstrategi for 2016-2020 vedtatt at samfunnsdelen skal rulleres i og ferdigstilles tidlig i 2020. Dette arbeidet er startet opp, men ikke slutført. Dette dokumentet forholder seg til nåværende plan.

Sunndal har

- Valgt et mål om vekst i innbyggertall og næringsliv som krever fokus for å oppnå målene
- Valgt å fortsette som egen kommune
- Politiske vedtak som gjør omprioritering mellom tjenestene nødvendig
- Internt omstillingsbehov ut fra demografiske endringer

Målsetting om å ha en sunn kommuneøkonomi Sunndal kommune.

2.3 Endringer i de økonomiske rammevilkårene

Sunndal kommune er i KOSTRA-gruppe 12. KOSTRA-gruppe 12 består av mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og høye frie disponible inntekter. Til sammenligning består KOSTRA-gruppe 11 av mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og middels frie disponible inntekter.

Inntekten fra eiendomsskatt er satt under press. Fra 2019 er det endring i regler for taksering av verk og bruk. Endringene i takseringsreglene gjør at Sunndal vil tape inntekter på om lag 25 mill kr i løpet av 7 år.

Nedtrappingen vil være jevn, med 1/7 i 2019, 2/7 i 2020, 3/7 i 2021 og 4/7 i 2022. Nedtrapping/økning i nedtrappingen vil utgjøre 3,6 mill hvert år. I løpet av 6 – 7 år er inntekten trappet ned med ca 25 mill.

I gjeldende økonomiplan for 2020 – 2023 er det enkelte år saldert med bruk av disposisjonsfond. For 2020 er bruk av disposisjonsfond kr 18,8 mill. Beløpet øker videre i perioden.

Nedgang i inntektene fra eiendomsskatt, kombinert med at kommunen budsjetterer med bruk av disposisjonsfondet, tilsier at det bør iverksettes kostnadsreducerende tiltak. Ulike strategier for kostnadsreducerende tiltak bør diskuteres. Utviding av samarbeid med andre kommuner bør også være av stor interesse.

2.4 Ny kommunelov

Den 11. juni 2018 vedtok Stortinget ny kommunelov. Et viktig mål med den nye kommuneloven har vært å styrke det kommunale selvstyret. Det skjer blant annet gjennom formålsbestemmelsen, en uttrykkelig lovfesting av det kommunale selvstyret og gjennom lovfestede prinsipper for forholdet mellom nasjonale myndigheter og det kommunales selvstyret. Samtidig som det lokale selvstyret styrkes, stilles det også nye krav til kommunene med hensyn til økonomiforvaltning, internkontroll og eierskapsmeldinger med videre.

Et gjennomgående trekk i det nye lovverket er langsiktighet. Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer skal følges opp. Kommunestyret skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid. Men det foreligger ingen fasit på hva som er god langsiktig forvaltning. Så det er fremdeles rom for politisk skjønn på dette området.

Men noen forhold har fått et tydeligere fokus i det nye lovverket. For eksempel er forbudet mot å ta vesentlig finansiell risiko løftet frem, både for finans- og gjeldsforvaltninga. Kravet om tilfredsstillende avkastning er opphevet, og våre lokalt bestemte avkastningsmål skal fortsatt omtales i finansreglementet.

Det er også innført strengere krav til låneavdrag, og litt klarere regler rundt skillet mellom drift og investering.

Et hovedformål med dette fokuset på langsiktighet, er selvsagt at kommunen skal kunne ta tidligere grep hvis kommunen har for høye utgifter. Det er ofte tidkrevende prosesser som må gjennomføres når driften skal endres. Det er dermed viktig å starte dette arbeidet tidlig i planperioden.

Det er også endringer i måten regnskapet skal avsluttes på. Ved merforbruk skal det nå brukes av disposisjonsfondet før endelig avslutning, for å redusere merforbruket. Ved mindreforbruk er det en tilsvarende plikt til å dekke inn evt. tidligere merforbruk, og avsette resten til disposisjonsfondet, før endelig avslutning.

Ny lov trer i kraft fra 01.01.2020. Dette betyr i praksis at budsjett og økonomiplan denne gangen skal legges frem etter ny lov og ny forskrift, mens regnskapet for 2019 skal avlegges etter det gamle regelverket, selv om det avlegges i 2020.

FINANSIELLE MÅLTALL

Et vesentlig element i økonomistyringen er plikten til å vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Disse skal vedtas lokalt i den enkelte kommune, og baserer seg på lokalt skjønn og kunnskap om egen kommune.

Og måltallene skal være realistiske og oppnåelige, og sikre den økonomiske handleevnen på lang sikt.

Det finnes ikke veiledende eller anbefalte måltall i forskriftene. Dette er dels fordi det vil variere sterkt fra kommune til kommune hva som kreves for å ha en langsiktig bærekraftig økonomi. Men også for å tvinge den enkelte kommune til selv å jobbe seg frem til gode mål som kan fungere i egen kommune.

Fylkesmannen har signalisert at han mener dette arbeidet bør tas i en egen sak på nyåret, og ikke nødvendigvis være en del av budsjettdokumentet. Dette for å sikre en grundig utredning, og et eget fokus på disse måltallene. Og for å unngå at en kanskje må legge frem måltall som ikke helt harmonerer med det budsjettforemlegget som blir presentert.

Aktuelle måltall kan være for eksempel en angitt prosent netto driftsresultat. Her er det også i dag et anbefalt tall fra TBU (Teknisk beregningsutvalg) på 1,75° som mange har valgt å bruke i egen kommune.

Men likeså viktig er det å ha måltall på gjeldsgrad, egenfinansiering av investeringer, likviditet, og størrelse på disposisjonsfondet.

For oss som nå bruker mer enn vi tjener hvert år, vil det være nødvendig å først komme i balanse. Det er derfor naturlig å tenke seg en progressiv rekke med måltall, der vi setter oss klare delmål i perioden.

Våre tall må selvsagt også settes i harmoni med de endringene og grepene vi klarer å gjennomføre i driften.

For presentasjon av de samla økonomibestemmelsene i ny kommunelov, se linken <https://www.fylkesmannen.no/contentassets/279ed08ba7bd4a35a936b83f2346d03e/ny-kommunelov---okonomibestemmelsene---ko-fagdag-140518.pdf>

2.5 Konsekvenser av ny kommunelov

Konsekvensen av ny kommunelov er mellom annet at økonomireglementet og finansreglementet må revideres, for å henvise til riktig lovverk. Og det er også et krav om at finansreglementet skal vedtas i starten av en ny kommunestyreperiode. Dette for å sikre at kommunestyret får vurdere den finansielle strategien som er valgt, og kjenner det risikonivået som ligger i de ulike strategiene.

Det er hensiktsmessig med oppstart på dette arbeidet etter at de langsiktige økonomiske måltallene er klare.

3.0 Prosessen

Proessen i forbindelse med budsjettarbeidet har vært noe begrenset i 2019 i forhold til forrige år. Dette skyldes 2 forhold: Det er gjennomført valg og det er konstituert nye utvalg, og derfor ble det ikke lagt opp til samme brede prosessen som i årene forut. I tillegg har ressursituasjonen i administrasjonen vært krevende, og har ført til en begrenset prosess også administrativt.

4.0 Prognose for skatteinntekter og rammetilskudd

4.1 Skatteinntekter - Inntektsutjevningen

Sunndal kommune har kan forvente et skattenivå på 92,° av landsgjennomsnittet. For 2020 blir de forventet en økning på 4,3° i inntektsutjevningen.

SUNNDAL	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Inngang!A1						
SUNNDAL						
(år 2020-prisnivå i perioden 2021-2023)						
Inngangsdata						
Skatteprognose - kr pr innb. på landsbasis	30 693	31 671	32 126	32 033	31 939	31 842
Skatteprognose for kommunen - 1000 kr	203 672	207 136	209 765	208 454	207 489	206 390
Skatteprognose for kommunen - kr pr innbygger	28 610	29 149	29 540	29 455	29 369	29 279
Prognose av skatt per innbygger som andel av landsgjennomsnitt	93,2 %	92,0 %	92,0 %	92,0 %	92,0 %	92,0 %
Prognose inntektsutjevning tilskudd						
Kompensasjonsgrad i %	60 %	60 %	60 %	60 %	60 %	60 %
Tilleggskompensasjon i %	35 %	35 %	35 %	35 %	35 %	35 %
Tilleggskompensasjonsgrense	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %
Symetrisk inntektsutjevning - kr pr innb: (gir 60% trekk eller tillegg mellom egen skattenivå og landsgjennomsnittet pr innb)	1 250	1 513	1 551	1 547	1 542	1 538
Kompensasjon knyttet til lavt skattenivå - kr pr innb (gir 35% kompensasjon mellom eget nivå og 90% av landsgjennomsnittet pr innb)	-	-	-	-	-	-
Finansiering av inntektsutjevning pr innb.	-360	-393	-382	-381	-379	-378
Netto inntektsutjevning pr innb.	890	1 120	1 170	1 166	1 163	1 159
Inntektsutjevne (netto) tilskudd i 1000 kr (trekk hvis negativt beløp)	6 336	7 962	8 307	8 255	8 216	8 173
Endringer i %		25,6 %	4,3 %	-0,6 %	-0,5 %	-0,5 %
Skatter i kr pr innb	28 610	29 149	29 540	29 455	29 369	29 279
Endr. i prosent		1,9 %	1,3 %	-0,3 %	-0,3 %	-0,3 %
Skatteutjevning netto i kr pr innb	890	1 120	1 170	1 166	1 163	1 159
Endr. i prosent		25,9 %	4,4 %	-0,3 %	-0,3 %	-0,3 %
Sum skatt og netto skatteutjevning i kr pr innb	29 500	30 270	30 710	30 622	30 532	30 439
Endr. i prosent		2,6 %	1,5 %	-0,3 %	-0,3 %	-0,3 %
Skatt og netto skatteutjevning per innbygger som andel landsgjennomsnittet	0,961	0,956	0,956	0,956	0,956	0,956
Gj.skatt kr pr innbygger i landet	30 693	31 671	32 126	32 033	31 939	31 842
Endr. i prosent		3,2 %	1,4 %	-0,3 %	-0,3 %	-0,3 %
Skatter i 1000 kr	203 672	207 136	209 765	208 454	207 489	206 390
Skatteutjevning netto i 1000 kr	6 336	7 962	8 307	8 255	8 216	8 173
Sum skatt og skattutj. netto i 1000 kr	210 008	215 098	218 072	216 709	215 706	214 563
Endr. i prosent		2,4 %	1,4 %	-0,6 %	-0,5 %	-0,5 %

4.1 Rammetilskuddet – utgiftsutjevningen

Utgiftsutjevningen omfordeler rammetilskuddet.

Kommunene og fylkeskommunene får kompensasjon for disse ufrivillige kostnadsforskjellene i utgiftsutjevningen. Størsteparten av kommunenes rammetilskudd fordeles i utgangspunktet med et likt beløp per innbygger, det såkalte innbyggertilskuddet. Utgiftsutjevningen skjer ved hjelp av en kostnadsnøkkel, som sørger for at denne andelen av rammetilskuddet blir omfordelt fra kommuner som er rimeligere å drive enn landsgjennomsnittet, til kommuner som er dyrere å drive enn landsgjennomsnittet.

Kostnadsnøkkelens består av en rekke objektive kriterier, som forklarer hvorfor det er forskjeller i kommunenes utgifter til velferdstjenester. Eksempler på slike kriterier er blant annet antall barn i skolepliktig alder, antall eldre og bosettingsmønster og reiseavstander i kommunen.

Tabellen nedenfor viser at Sunndal har et utgiftsbehov/kostnadsindeks på 1,0687. Det vil si at kommunen er 6,87° dyrere å drive enn landsgjennomsnittet. Dette kompenseres gjennom rammetilskuddet.

SUNNDAL kommune

Beregning av utgiftsbehov - tillegg/trekk i kroner for år
(utgiftsutjevne tilskudd)

2020

prisnivå år 2020

	HELE LANDET		SUNNDAL			Bruk av folketall 1.7.2019	
	Vekt	Antall	Antall	Utgifts- behovs- indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj	
						kr per innb	1000 kr
0-1 år	0,0056	111 725	135	0,9089	-0,05 %	-28	-199
2-5 år	0,1374	241 699	306	0,9523	-0,66 %	-360	-2 555
6-15 år	0,2615	642 002	743	0,8705	-3,39 %	-1 857	-13 197
16-22 år	0,0233	456 651	671	1,1052	0,25 %	134	956
23-66 år	0,1053	3 076 256	3 932	0,9614	-0,41 %	-223	-1 583
67-79 år	0,0565	588 564	897	1,1464	0,83 %	453	3 223
80-89 år	0,0772	183 672	323	1,3228	2,49 %	1 366	9 711
over 90 år	0,0389	45 166	100	1,6654	2,59 %	1 419	10 087
Basistillegg	0,0161	275	0,6444	1,7653	1,23 %	676	4 802
Sone	0,0102	20 594 754	62 016	2,2650	1,29 %	708	5 029
Nabo	0,0102	9 462 950	17 857	1,4194	0,43 %	235	1 667
Landbrukskriterium	0,0021	1	0,0023	1,7090	0,15 %	82	580
Innvandrere 6-15 år ekskl Skand	0,0070	51 420	88	1,2873	0,20 %	110	784
Flyktninger uten integreringstils	0,0084	152 561	171	0,8431	-0,13 %	-72	-514
Dødlighet	0,0458	40 228	57	1,0658	0,30 %	165	1 174
Barn 0-15 med enslige forsørge	0,0177	116 670	163	1,0509	0,09 %	49	351
Lavinntekt	0,0111	276 501	350	0,9521	-0,05 %	-29	-207
Uføre 18-49 år	0,0065	107 852	118	0,8230	-0,12 %	-63	-449
Opphopningsindeks	0,0096	174	0,1164	0,5048	-0,48 %	-261	-1 853
Aleneboende 30 - 66 år	0,0195	475 871	689	1,0891	0,17 %	95	677
PU over 16 år	0,0491	19 431	34	1,3161	1,55 %	851	6 050
Ikke-gifte 67 år og over	0,0458	358 209	604	1,2683	1,23 %	674	4 789
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0168	39 544	47	0,8987	-0,17 %	-93	-663
Innbyggere med høyere utdannir	0,0184	1 392 556	1 373	0,7416	-0,48 %	-261	-1 853
1 Kostnadsindeks	1,0000			1,06878	6,88 %	3 772	26 808
(Tillegg/trekk kr pr innb.)						Alle tall i 1000 kr	
2 Tillegg/trekk (omfordeling) for kommunen i 1000 kr						26 808	
3 Nto.virkn. statl/priv. skoler						3 484	
4 Sum utgiftsutj. mm (2+3)						30 292	
Gjennomsnittlig beregnet utgiftsbehov i kr pr innbygger:						54 839	

4.3 Skatt og rammetilskudd

SUNNDAL	1563	PROGNOSE				
<i>(år 2020-prisnivå i perioden 2021-2023)</i>						
1000 kr	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	169 926	175 686	178 268	177 375	176 589	175 882
Utgiftsutjevningen	22 589	29 859	30 292	29 981	29 445	29 109
Overgangsordning - INGAR	2 958	-378	-383	-319	-283	-247
Saker særskilt ford (inkl. helsestasjon skolehelse og arbavg)	1 363	1 510	5 869	7 050	8 659	10 267
Overgangsordning - kommuner som skal slås sammen	-	-	-	-	-	-
Korreksjon forsøksordninger barnevern og omsorgstjenester	-	-	-	-	-	-
Inndelingstilskudd/trekk Nannestad/Ullensaker	-	-	-	-	-	-
Nord-Norge-tilskudd/Namdalsstilskudd	-	-	-	-	-	-
Storbytilskudd	-	-	-	-	-	-
Småkommunetillegg	-	-	-	-	-	-
Sør-Norge tilskudd (kommuner med over 3 200 innb)	8 947	9 187	9 459	9 453	9 426	9 412
Regionsentertilskudd	-	-	-	-	-	-
Veksttilskudd	-	-	-	-	-	-
Ordinært skjønn	570	1 830	430	300	300	300
Skjønn fra KRD - komp. bortfall veksttilskudd kommunesammenslåing	-	-	-	-	-	-
Ekstra skjønn KMD inkl. ufrivillig alene kommuner, infrastruktur, retaksering prod.utsyr mv, bortfall eiendomsskatt	378	1 601	-	-	-	-
produksjonsutstyr	-	-	-	-	-	-
Budsjettvedtak Stortinget - saldering budsjett 2019	-	-275	-	-	-	-
RNB 2019 - endringer i rammetilskudd	-	106	-	-	-	-
Stortinget saldering budsjett 2018	52	-	-	-	-	-
RNB 2018 og Nysaldering 2018	92	-	-	-	-	-
Sum rammetilsk uten inntektsutj	206 875	219 126	223 935	223 840	224 135	224 723
Netto inntektsutjevning	6 336	7 962	8 307	8 255	8 216	8 173
Sum rammetilskudd	213 211	227 088	232 242	232 095	232 351	232 896
Rammetilskudd - endring i %	-	6,5	2,3	-0,1	0,1	0,2
Skatt på formue og inntekt	203 672	207 136	209 765	208 454	207 489	206 390
Skatteinntekter - endring i %	-	1,70	1,27	-0,63	-0,46	-0,53
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-	-
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	416 883	434 200	442 000	440 500	439 800	439 300
<i>(avrundet totalsum ut fra at skatt kun er et anslag)</i>						
Sum - endring i %	-	4,2	1,8	-0,3	-0,2	-0,1
Ekstra skjønn tildelt av fylkesmannen	3 120	-	-	-	-	-
<i>(ufordelt skjønn fra Grønt Hefte - fordelt i løpet av året)</i>						
Sum skatt og netto inntektsutjevning	210 008	215 098	218 072	216 709	215 706	214 563
Sum - endring i %	-	2,4	1,4	-0,6	-0,5	-0,5
Rammetilsk kr pr innb. (inkl. inntektsutjevning)	29 770	31 939	32 678	32 727	32 846	32 989
Skatteinntekter kr pr innb.	28 438	29 133	29 515	29 393	29 332	29 235
Kostnadsindeks (utgiftsutjevningen)	1,0572	1,0720	1,0688	1,0684	1,0673	1,0668

Sum skatt og rammetilskudd for 2020 er kr 442 mill, en økning på 8,8 mill fra 2019 til 20.

Inkludert i skatt og rammetilskudd er inntekt fra naturressursskatt.

I beregningen ovenfor er det lagt inn anslag for deflator (lønns- og prisvekst) for 2020 på 3,1 °. Kommunal deflator blir offentliggjort ved fremleggelse av statsbudsjettet.

Prognosen viser at sum skatt og rammetilskudd forventes å øke med 1,8 °.

5.0 Budsjett 2020 og økonomiplan 2021 -2023

5.1 Oversikt over tiltak 2020 – 2023

Beskrivelse av tiltakene

Økonomiavdelingen

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Økonomiavdelingen				
Skatteoppkreverfunksjon overført Skatteetaten	878	878	878	878
SUM	878	878	878	878

Skatteoppkreverfunksjonen er foreslått overført til Skatteetaten, og det er lagt inn trekk i rammen i statsbudsjettet. Det er planlagt som virksomhetsoverdragelse fra 1.juni 2020. Utover det har vi lite informasjon.

Personalavdelingen

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Personalavdelingen				
BHT, forebyggende arbeid miljø og sykefravær	-200	-200		
HVO - satsing og forebygging	-420	-420		
SUM	-620	-620	-	-

Det foreslås en økning i forhold til bistand fra bedriftshelsetjenesten, samt økning av frikjøp for hovedverneombud fra 30 til 100⁰ fram til 2021. Dette for å styrke det forebyggende arbeidet innenfor bl a arbeidsmiljø og sykefravær. I tillegg kommer en styrking av verneombudstjenesten innenfor barnehage og skol, som gjør at det samlet sett er en satsing på 1,4 mill kr på arbeidsmiljø og tilstedeværelse.

Service- og informasjonsavdelingen

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Service- og informasjonsavdelingen				
Reduksjon drift	200	200	200	200
SUM	200	200	200	200

Det satses på digitalisering, og dette er noe av bakgrunnen for en reduksjon i driftskostnadene.

Grunnskoletjenesten

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Grunnskoletjenesten				
SFO-betaling tilpasses max-sats og nye regler for betaling	2 500	2 500	2 500	2 500
Nye lærebøker	-2 500	-3 000	-2 000	-
Avvikle SFO Ålvundeid	335	335	335	335
Økning verneombud	-600	-500	-500	-500
Økning lærernorm samt spes.ped småskole	-1 600	-3 200	-3 200	-3 200
SUM	-1 865	-3 865	-2 865	-865

Nasjonal innføres det i SFO max-satser og reduksjon i betaling pga lav inntekt.Kommunen må tilpasse dette på lik linje som det er gjennomført innenfor barnehage. Vi har en særdeles lav brukerbetaling og årlige kostnader øker i forhold til brukerbetalingen. Slik går en større andel av

grunnskoletjenestens ramme til inndekking av kostnadsøkning i SFO på bekostning av skole. Økning opp til gjennomsnitt hos nabokommuner.

Fra høsten blir ny læreplan gjeldende, og det medfører behov for nye lærebøker i de nærmeste årene. Det er viktig å få på plass lærebøker og andre læremidler til oppstart med nye læreplaner.

SFO-plassene ved Ålvundeid omdisponeres til barnehage fra neste skoleår. Se nærmere beskrivelse under barnehagetjenesten.

Økning verneombud kommer som følge av at det nå er innført på alle enheter.

Det er også behov for en økning i forbindelse med lærernorm og spesialpedagogiske tiltak i småskolen.

Barnehagetjenesten

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Barnehagetjenesten				
Økning verneombud	-200	-200	-200	-200
Reduksjon spes	1 000	1 000	1 000	1 000
SUM	800	800	800	800

Økning da det er opprettet verneombud ved hver enhet.

Reduksjon i spesialpedagogisk tilbud – se også økning i grunnskoletjenesten.

Barnehagen i Villabyen er ikke tilpasset dagens krav til barnehage, og driften er basert på en midlertidig godkjenning. Det foreslås å omdisponere SFO-lokalene ved Ålvundeid barnehage til barnehage som erstatning for Villabyen. Ved å ta i bruk Ålvundeid barnehage fra neste høst, vil det bli et godt fysisk miljø for både brukere og medarbeidere i en ny og moderne barnehage. Kvalitetsmessig vil dette medføre en vesentlig forbedring. Det vurderes også som et akseptabelt tiltak i forhold til SFO-brukere. Totalt vil dette medføre 1 mill kr i reduksjon innenfor grunnskole og eiendomstjenesten.

Helse- og barnevernstjenesten

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Helse- og barnevernstjenesten				
Overføre oppgaver innen familiterapi til andre stillinger	550	550	550	550
SUM	550	550	550	550

Overføring av oppgavene til andre funksjoner ved naturlig avgang.

NAV Sunndal

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
NAV Sunndal	-	-	-	-
Holde stilling vakant	500	500	500	500
SUM	500	500	500	500

Holde stilling vakant.

Pleie og omsorgstjenesten

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Pleie- og omsorgstjenesten				
Hjemmehjelpressurs	250	250	250	250
Omdisponere 4 plasser til bofellesskap, samt tilpasse bemanningsfaktor i institusjon	2 300	4 600	4 600	4 600
Redusere 6 korttidsplasser	2 350	4 700	4 700	4 700
Psykisk helse	350	700	700	700
Driftsendringer for å tilpasse til rammer	-5 250	-10 250	-10 250	-10 250
SUM	-	-	-	-

Pleie- og omsorgstjenesten viderefører utvikling av tjenesten.

Omdisponere 4 sykehjemsplasser til bofellesskap samt endre sammensetningen på langtidsplasser for demente og rene somatiske plasser. Dette vil gi en økning på 4 plasser for demente. Det vil også gi flere plasser i bofellesskap.

Søknaden på sykehjemsplasser har gått ned. Målsettingen er at folk skal bo lengst mulig i eget hjem. Foreslår at det legges til rette for fellesareal med tilbud om felles måltid i omsorgsboligene i Ringveien 21 ved at det tas i bruk ei leilighet til dette formålet. Dette vil bidra positivt til at flere kan bo lenger i omsorgsboligen.

Redusere antall korttidsplasser og tilby tjenester i hjemmet. Kommunen har en høyere andel korttids- og langtidsplasser enn andre sammenlignbare kommuner. Det siste året har det vært ledig kapasitet på korttidsavdelingen. Det satses på hjemmerehabilitering som et alternativ til korttidsavdelingen for de som har behov for opptrening.

Avvikle egne tjenester i sone psykisk helse på kveld og helg. De fleste mottar tjenester på dagtid. Overfører 2 årsverk til hjemmesykepleien som ivaretar nødvendige oppdrag på kveld og helg samt administrering av medisiner. Dette er på grunn av at behovet på kveld og helg har avtatt. Årsaken til det er mer målrettet arbeid i forhold til anbefalte retningslinjer og plan for psykisk helse og rusarbeid i Sunndal kommune. De fleste oppdrag på kveld og helg faller naturlig inn under ordinær hjemmesykepleie. Det er vanlig rundt om i kommunene å organisere tjenestene på kveld og helg på denne måten.

Summen av disse tiltakene vil føre til at tjenesten overholder gjeldende ramme, og påvirkere således ikke rammene for 2020.

Kommunen ønsker å «ta sats» i forhold til heltid i pleie og omsorgstjenesten.

Det er et stort og unikt prosjekt med større fallhøyde enn vi vanligvis ønsker - men noen ganger må vi ta sats! Lykkes vi vil Sunndal bli historisk - hvis ikke har vi helt sikkert fått en erfaring som gjør oss rustet til videre utvikling. I hovedsak vil midlene være ekstra lønnsmidler, men noe må påregnes til andre støttetiltak.

Kommunedirektøren foreslår at det bevilges 5 mill kr til dette prosjektet fra disp fondet, og det følges tett opp i løpet av året.

Kulturtjenesten

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Kulturtjenesten				
Vakant stilling kulturskolen - uten red i produksjon	350	350	350	350
Organisering kulturskole/bibliotek/kulturhus	300	300	300	300
KKKK - støtte	50	50	50	50
Bibliotek - drift, media	50	50	50	50
Reduksjon drift - adm	150	150	150	150
Reduksjon drift - Øksendal og Ålvundeid grendalag	35	75	75	75
Tilskudd lekeplasser eksterne midler	80	80	80	80
Prisøkning leie, kulturskole, svømming	165	165	165	165
SUM	1 180	1 220	1 220	1 220

De to første tiltakene er organisatoriske grep som ikke får følger for selve produksjonen/tilbudet.

Støtte til KKKK-festivalen avvikles, samt kostnadsreduksjon på poster innenfor bibliotek og administrasjon.

Tilskudd (eiendomstjenesten) og dekning av strømkostnader (kulturtjenesten) til grendalagene i Øksendal og Ålvundeid avvikles. Dette var ment å være et midlertidig tiltak da det ble innført.

Via tilskuddsportalen er det mulig å søke støtte til lekeplasser. Vi må veilede søkere til å benytte seg av ekstern finansiering.

Plan, miljø og næringstjenesten

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Plan-, miljø- og næringstjenesten	-	-	-	-
Redusere 1 årsverk	350	700	700	700
SUM	350	700	700	700

Reduksjon i forbindelse med naturlig avgang.

Kommunalteknisk tjeneste

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Kommunalteknisk tjeneste				
Organisasjonsendring	500	1 000	1 000	1 000
Redusere kjøpte tjenester	500	500	500	500
SUM	1 000	1 500	1 500	1 500

Reduksjon som følge av naturlig avgang.

Eiendomstjenesten

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Eiendomstjenesten				
Tilskudd Ålvundeid og Øksendal grendahus opphører	135	270	270	270
Avhende Idrettshuset Sande	115	230	230	230
Reduksjon vedlikehold 1 årsverk	600	600	600	600
FDV-kostnader Villabyen	300	700	700	700
SUM	1 150	1 800	1 800	1 800

Tilskudd grendahusene er nevnt under kulturtjenesten. I tillegg foreslås avhending av Idrettshuset på Sande, dette fører til reduksjon i driftskostnader.
Reduksjon i vedlikehold generelt, samt FDV-kostnader Villabyen (se barnehagetjenesten).

OPPSUMMERT

Tiltak 2020 - 2023	2020	2021	2022	2023
Oppsummert	4 123	3 663	5 283	7 283
Prosjekt Heltid	-5 000			
SUM totalt	-877	3 663	5 283	7 283

Dette viser at – på tross av disse tiltakene – må bruken av disposisjonsfondet økes med kr 877.000.

5.2 Bevilgningsoversikter drift

Budsjettskjemaet er en skisse til sum frie inntekter, finansposter og avsetninger. Kommuneloven setter krav til at budsjettet skal være i balanse, år for år. Saldering av budsjettskjemaet er gjort ved å bruke av disposisjonsfondet. Bruken av disposisjonsfond indikerer at kommunen har et omstillingsbehov.

Bevilgningsoversikter - drift	tall i 1000 kr	Regnskap 2018	Budsjett 2019	2020	2021	2022	2023
Rammetilskudd		-216 282	-229 392	-232 242	-233 184	-234 747	-236 307
Inntekts- og formuesskatt		-190 774	-186 854	-196 765	-196 765	-196 765	-196 765
Eiendomsskatt		-76 682	-72 335	-68 135	-63 935	-59 735	-55 535
Andre generelle driftsinntekter		-71 808	-54 008	-55 000	-55 000	-55 000	-55 000
SUM GENERELLE DRIFTSINNTEKTER		-555 546	-542 589	-552 142	-548 884	-546 247	-543 607
Sum bevilgninger drift, netto til tjenesteområda		538 365	550 434	551 000	551 000	551 000	551 000
Avskrivninger		34 549	30 477	36 000	36 000	36 000	36 000
SUM NETTO DRIFTSUTGIFTER		572 914	580 911	587 000	587 000	587 000	587 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT		17 368	38 322	34 858	38 116	40 753	43 393
Renteinntekter		-6 162	-6 220	-6 300	-6 300	-6 300	-6 300
Utbytter		-4 327	-4 300	-4 327	-4 327	-4 327	-4 327
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler		0	0	0	0	0	0
Renteutgifter		7 964	10 320	10 800	11 600	12 800	12 600
Avdrag på lån		23 317	23 000	24 100	26 000	26 900	26 500
NETTO FINANSUTGIFTER		20 792	22 800	24 273	26 973	29 073	28 473
Motpost avskrivninger		-34 549	-30 477	-36 000	-36 000	-36 000	-36 000
NETTO DRIFTSRESULTAT		3 611	30 645	23 131	29 089	33 826	35 866
Overføring til investering		0	0	0	0	0	0
Netto avsetning til eller bruk av bundne driftsfond		-5 154	-6 874	-4 300	-4 300	-4 300	-4 300
Netto avsetning til eller bruk av disposisjonsfond		-23 934	-23 771	-18 831	-24 789	-29 526	-31 566
Dekning av tidligere års merforbruk		0	0	0	0	0	0
SUM DISPONERINGER ELLER DEKNING AV NETTO DRIFTSRESULTAT		-25 477	0	0	0	0	0
FREMFØRT TIL INNDEKNING I SENERE ÅR							

5.2.1 Noter til budsjettet

1. Grunnlaget for skatteanslaget er gjennomsnittet av kommunens kjente skattenivå de tre siste årene (2016 – 2018). Som anslag for folketallet pr 01.01.2020 er det tatt utgangspunkt i folketallet pr 01.01.2019 og justert dette opp med SSB MMMM alternativ sitt anslag for befolkningsveksten i 2019.
2. Inntekt fra konsesjonsavgift er budsjettet med kr 3,23 mill.
3. Inntekt fra naturressursskatt er budsjettet med kr 13 mill, (inkludert i linjen for andre generelle driftsinntekter).
4. Det er budsjettet med rente- og avdragskompensasjon (statstilskudd) med kr 1,9 mill, beløpet er avhengig av mellom annet rentenivået.
5. Det er budsjettet med at næringsfondet blir tilført den årlige inntekten fra konsesjonskraftavgift med kr 3,23 mill.
6. Det er budsjettet med bruk av næringsfond med kr 4,6 mill.

7. Det er budsjettert med 6,3 mill i renteinntekter – bankinnskudd.

8. Forventet utbytte fra Sunndal Energi KF er budsjettert med kr 4,327 mill.

Dersom kommunen foretar investeringene som ligger i investeringsbudsjettet, vil omstillingsbehovet øke på grunn av økte driftsutgifter, renteutgifter og avdragsutgifter.

5.3 Bevilgninger til tjenesteområdene

Bevilgninger til tjenesteområdene tall i 1000 kr	Regnskap 2018	Budsjett 2019	2020	2021	2022	2023
Kommunedirektøren	10 276	18 939	18 939	18 939	18 939	18 939
Økonomiavdelingen	6 638	6 404	7 176	7 176	7 176	7 176
Personalavdelingen	6 991	8 384	8 384	8 384	8 384	8 384
Politisk virksomhet	5 567	5 852	5 452	5 452	5 452	5 452
Service- og informasjonsavdelingen	14 909	19 442	19 442	19 442	19 442	19 442
Innvandrertjenesten	-14 669	-500	34 469	34 469	34 469	34 469
PPT			0	0	0	0
Konsesjonskraftinntekter	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Grunnskoleltjenesten	95 046	96 017	97 117	97 117	97 117	97 117
Barnehagetjenesten	52 097	51 650	50 652	50 652	50 652	50 652
Helse- og barnevernstjenesten	27 492	29 441	29 441	29 441	29 441	29 441
NAV	15 030	12 830	14 926	14 926	14 926	14 926
Pleie- og omsorgstjenesten	194 939	187 653	183 453	183 453	183 453	183 453
Plan-, miljø- og næringstjenesten	7 743	7 915	7 815	7 815	7 815	7 815
Kulturtjenesten	18 281	17 021	17 321	17 321	17 321	17 321
Kommunaltekniske tjeneste	20 522	19 006	22 657	22 657	22 657	22 657
Eiendomstjenesten	29 398	33 006	32 756	32 756	32 756	32 756
korrigert for sum alle tjenester	54 105	43 374	7 000	7 000	7 000	7 000
Sum tjenesteområdene	538 365	550 434	551 000	551 000	551 000	551 000

5.4 Forslag investeringer

p.nr	Budsjettskjema 2B prosjekt Tall i hele 1000				
		2019	2020	2021	2022
01000	EDB investeringer	-	-	-	-
01080	IKT Orkide, investeringer	1 000	1 000	1 000	1 000
03204	Velferdsteknologi	-	2 000	2 000	2 000
05530	Tilrettelegging utfartssteder	-	500	500	-
05560	Div.parkering - parkeringsplass	500			-
06000	Driftsavdelingen - fornying maskinpark	1 000	1 500	1 000	1 000
06090	Kommunale veger - Bygging/utbedring	2 500	2 500	2 500	2 500
06140	Rassikring og elveforebygging	500	-	-	-
06250	Trafikksikkerhetsplan (tiltak)	500	500	500	500
06341	LED gatelys	3 000	3 000	4 000	4 000
06800	Investering VA	2 250	2 500	2 500	2 500
06880	Sunndal vannverk - brønn Villabyøran	1 500	-	-	-
	Sunndal vannverk - fornying tilførselsledninger Kilura	-	5 000	-	-
	Nytt avløpsrenseanlegg Gjøre		2 000		
07010	Enøk diverse bygg	400	400	400	400
07030	Oppgradering kommunale bygg	2 000	2 000	2 000	2 000
07040	Stortuva barnehage, Ålvundeid	16 000	-	-	-
07070	Salg kommunale boliger	-	- 1 000	- 2 000	- 2 000
07080	Kjøp av kommunale boliger	2 000	2 000	2 000	2 000
07250	Nybygg Pleie og omsorg	500	500	500	65 000
07460	Kjøp av utstyr, eiendomstjenesten	200	200	200	200
07630	Ny barnehage i sentrum	1 000	20 000	79 000	- 6 000
07700	Lege og helsesenter	16 000	40 000	20 000	-
07740	Barnehage Hoelsand	15 000	-	-	-
	Arbeidsplasser Tredal barnehage	-	2 000	-	-
	SUM	65 850	86 600	116 100	75 100

Hovedpostene i 2020:

Velferdsteknologi er anslått til 2 mill kr årlig.

Driftsavdelingen har behov for maskinkjøp til 1,5 mill kr i 2020.

Hovedplan Vann og Avløp: Fornyning av tilførselsledninger Kilura 5 mill kr, samt nytt avløpsrenseanlegg Gjøre 2 mill kr.

Ny sentrumsbarnehage - forventes noe forskjøvet.

Lege- og Helsesenter – økt bevilgning med 20 mill kr ihht egen sak til kommunestyret.

Det fysiske arbeidsmiljøet for ansatte ved Tredal barnehage må forbedres. Det er anmerket ved de siste års vernerunder.

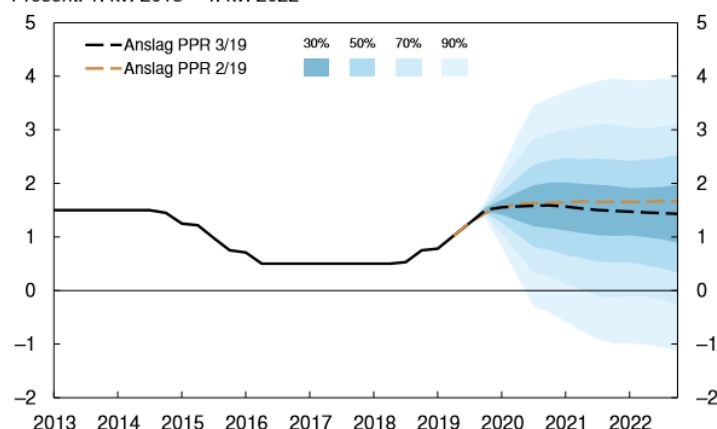
5.5 Utkast til finansiering

Med utgangspunkt i utkast til investeringer, er det utarbeidet et utkast til hvordan finansieringen kan gjøres.

Finansiering tall i 1000 kr	Regnskap 2018	Budsjett 2019	2020	2021	2022	2023
Salg av anleggsmidler	-1 835		-2 000			
Refusjoner og tilskudd	-2 818					
Bruk av lån	-35 349	-55 680	-61 300	-90 900	-58 000	
Mottatte avdrag på utlån	-3 663					
Momskompensasjon investering	-7 351	-14 670	-15 300	-22 700	-14 600	
Bruk av ubunde investeringsfond	-2 860	-4 000				
Bruk av disposisjonsfond	-4 100	-3 000				
Sum finansiering	-57 976	-77 350	-78 600	-113 600	-72 600	0

5.6 Styringsrenten de siste årene og anslag fremover

Figur 1.1a Styringsrenten med usikkerhetsvifte¹⁾.
Prosent. 1. kv. 2013 – 4. kv. 2022²⁾

¹⁾ Usikkerhetsviften er basert på historiske erfaringer og stokastiske simuleringer fra vår makroøkonomiske hovedmodell, NEMO. Den tar ikke hensyn til at det eksisterer en nedre grense for renten.
²⁾ Anslag for 3. kv. 2019 – 4. kv. 2022.
Kilde: Norges Bank

Figuren er en kopi fra pengepolitisk rapport nr 3-2019 (PPR 3/19). Den er tatt med for å illustrere at kommunen kan forvente økning i rentenivået.

Fra 2019 til 2020 er det lagt inn en økning i renteutgiftene i kommunens budsjettet.

6.0 Folketallsutvikling – prognose og demografi

Annethvert år utarbeider Statistisk Sentralbyrå (SSB) prognoser for folketallsutviklingen i landet, fylker og kommunene. Deres prognoser baserer seg på ulik utvikling (lav, middels og høy) innenfor fire områder: fruktbarhet, levealder, mobilitet og innvandring. Påfølgende tall baseres på alternativet med middels verdi på alle disse fire områdene (dvs. alternativ MMMM).

Forventet utvikling

Befolkning i 2030ⁱ

6 985 innbyggere [per 2030]

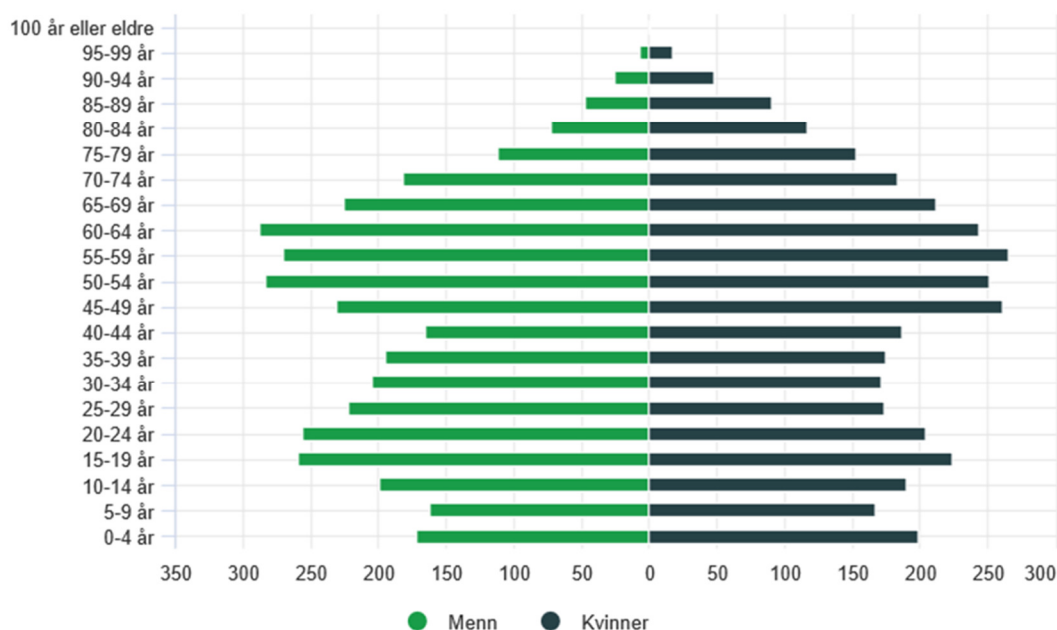
Befolkning i 2040ⁱ

7 023 innbyggere [per 2040]

Aldersfordelingen kan vises slik pr 2019. Det er store kull i aldersgruppen 45-70 år, og dette vil om noen år føre til andre behov for tjenester fra kommunen.

Aldersfordeling

[per 1. januar]

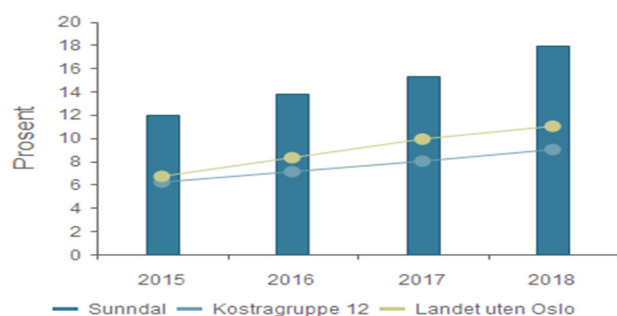

7.0 Vedlegg Kostra og nøkkeltall

KOSTRA og nøkkeltall 2018

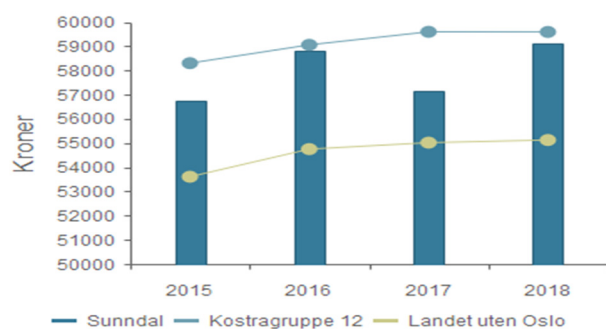
Sunndal

Prioritet - Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	12,0 %	13,8 %	15,3 %	17,9 %
Kostragruppe 12	6,2 %	7,1 %	8,0 %	9,0 %
Landet uten Oslo	6,7 %	8,3 %	9,9 %	11,0 %

Økonomi - Frie inntekter i kroner per innbygger

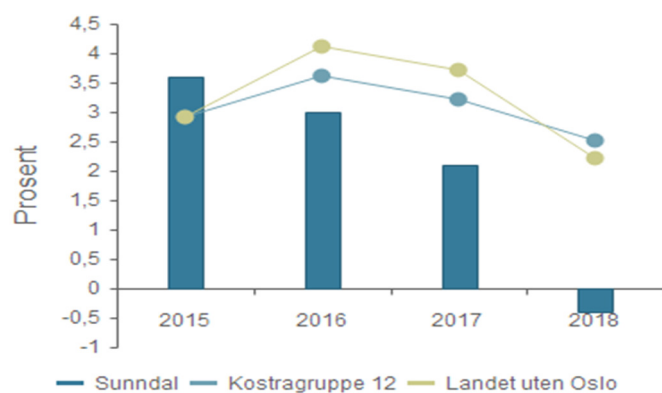

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	56 757	58 810	57 139	59 099
Kostragruppe 12	58 300	59 056	59 595	59 590
Landet uten Oslo	53 606	54 749	55 015	55 124

**) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).*

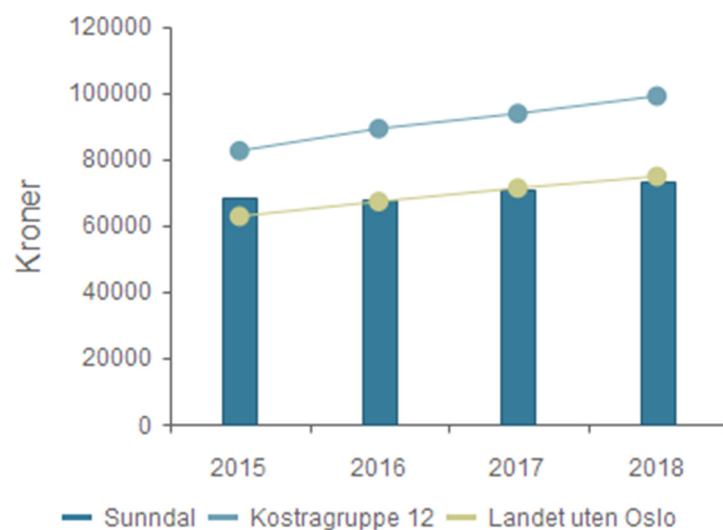
***) Grafer justert med utgiftsbehov*

Økonomi - Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	3,6 %	3,0 %	2,1 %	-0,4 %
Kostragruppe 12	2,9 %	3,6 %	3,2 %	2,5 %
Landet uten Oslo	2,9 %	4,1 %	3,7 %	2,2 %

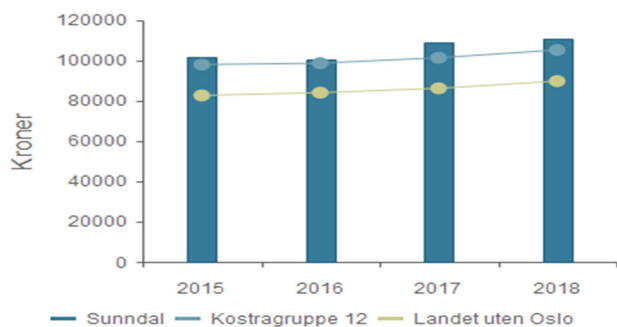
Økonomi - Netto lånegjeld i kroner per innbygger

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	68 360	67 530	70 623	72 975
Kostragruppe 12	82 335	89 021	93 569	98 830
Landet uten Oslo	62 604	67 048	71 106	74 622

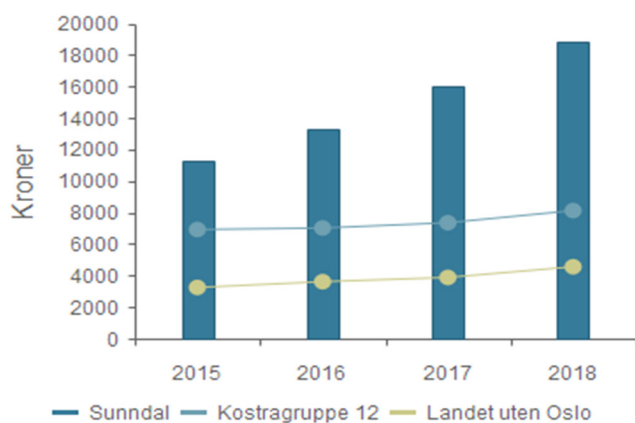
GRUNNSKOLE

Prioritet - Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	101 442,8	100 652,6	109 000,0	110 416,9
Kostragruppe 12	97 774,9	98 487,8	101 158,4	105 031,3
Landet uten Oslo	82 482,4	83 872,0	86 031,2	89 581,0

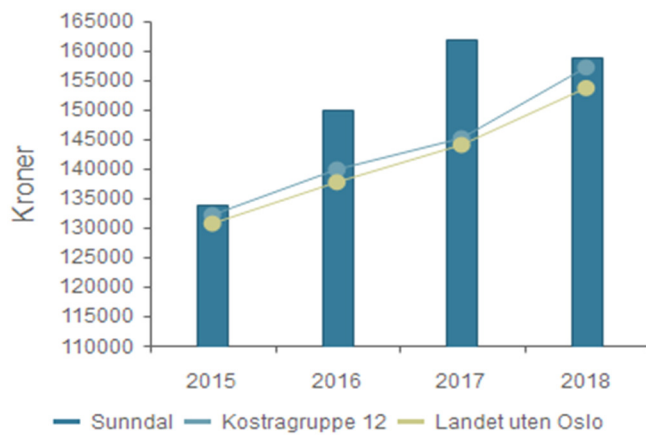
Prioritet - Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud (215), per innbygger 6-9 år

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	11 281,1	13 302,5	16 059,0	18 881,2
Kostragruppe 12	6 918,2	7 015,7	7 349,6	8 119,8
Landet uten Oslo	3 243,9	3 609,5	3 878,1	4 555,8

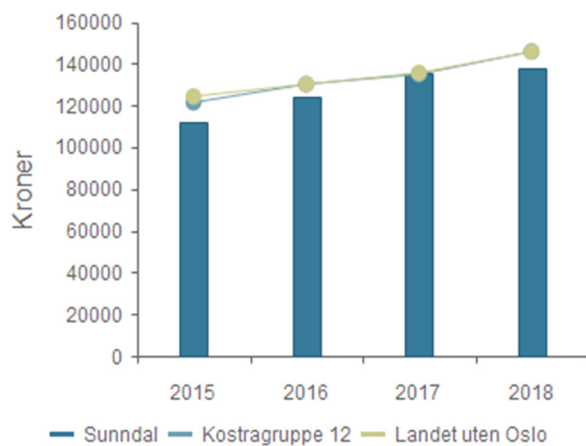
BARNEHAGE

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager

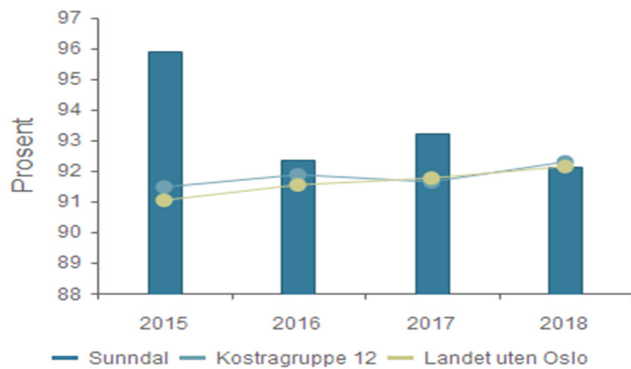
	2015	2016	2017	2018
Sunndal	133 921,0	149 926,0	161 873,0	158 776,0
Kostragruppe 12	132 064,0	139 762,0	145 046,0	157 036,0
Landet uten Oslo	130 611,0	137 613,0	143 919,0	153 541,0

Produktivitet - Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	111 921	124 012	135 739	137 769
Kostragruppe 12	121 355	130 131	134 869	145 712
Landet uten Oslo	124 247	130 120	135 512	145 686

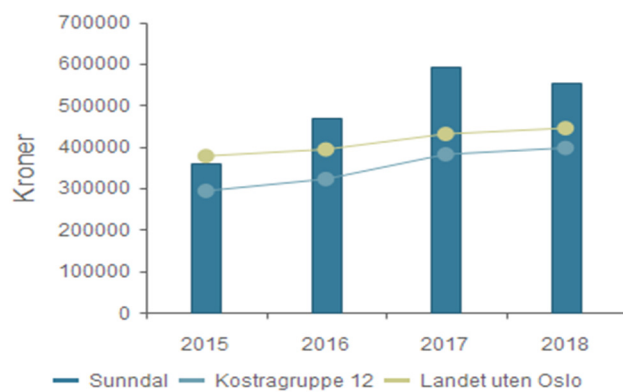
Dekningsgrad - Andel barn 1-5 år med barnehageplass (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	95,9 %	92,4 %	93,2 %	92,1 %
Kostragruppe 12	91,5 %	91,9 %	91,6 %	92,3 %
Landet uten Oslo	91,0 %	91,5 %	91,8 %	92,1 %

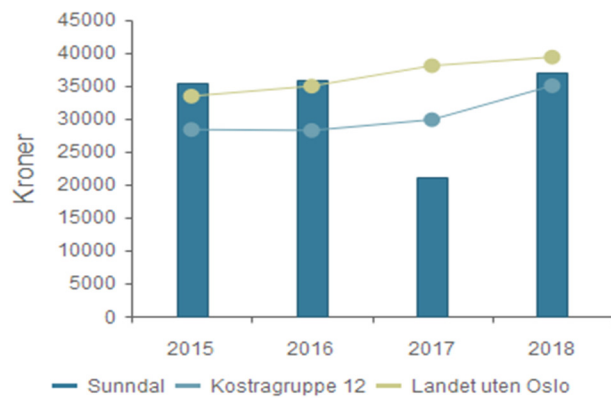
BARNEVERN

Produktivitet - Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (f. 252)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	360 474	467 286	590 762	553 381
Kostragruppe 12	292 781	321 287	380 904	396 327
Landet uten Oslo	376 779	392 767	429 998	443 947

Produktivitet - Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251)

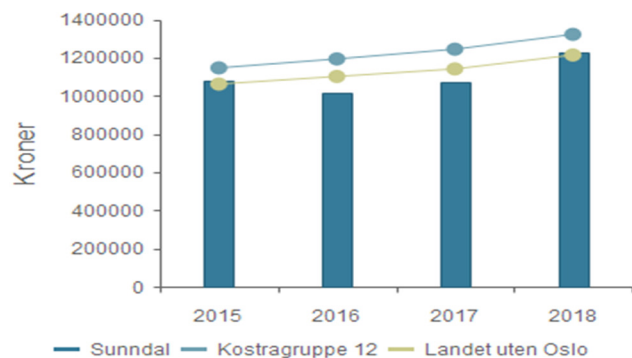

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	35 313	35 757	21 013	37 014
Kostragruppe 12	28 289	28 148	29 782	34 933
Landet uten Oslo	33 347	34 874	37 963	39 268

Dekningsgrad - Andel barn med barnevernstiltak pr 31.12 ift. innbyggere 0-17 år

	Andel barn med barnevernstiltak pr 31.12 ift. innbyggere 0-17 år	Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn i barnevernet
Sunndal	4,0 %	54 971
Kostragruppe 12	3,4 %	135 520
Landet uten Oslo	3,1 %	133 207

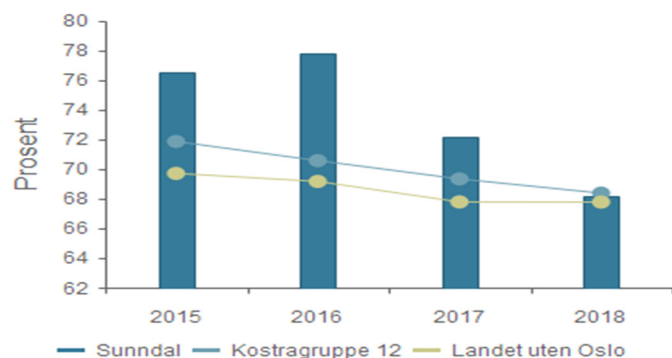
Produktivitet - Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	1 076 434	1 012 355	1 071 308	1 229 615
Kostragruppe 12	1 145 780	1 192 726	1 243 704	1 321 451
Landet uten Oslo	1 061 104	1 100 874	1 140 351	1 213 371

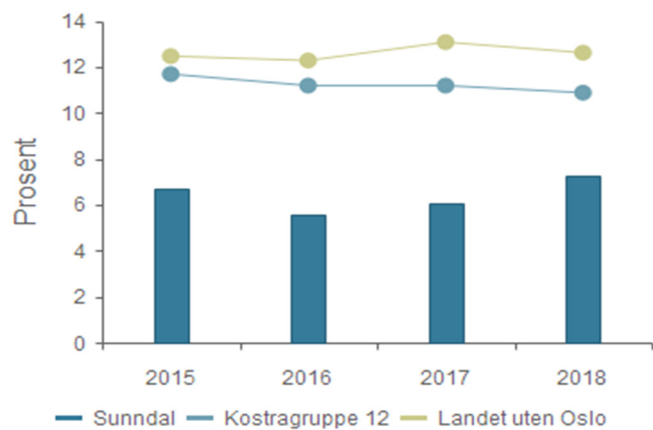
PLEIE OG OMSORG

Dekningsgrad - Andel beboere i institusjoner 80 år og over (B)

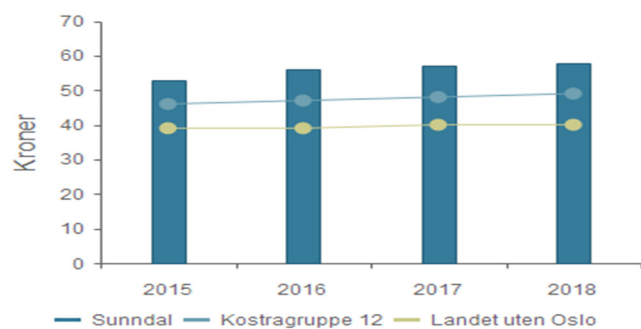
	2015	2016	2017	2018
Sunndal	76,5 %	77,8 %	72,2 %	68,2 %
Kostragruppe 12	71,8 %	70,6 %	69,3 %	68,4 %
Landet uten Oslo	69,7 %	69,2 %	67,8 %	67,8 %

Dekningsgrad - Andel beboere på institusjon under 67 år (B)

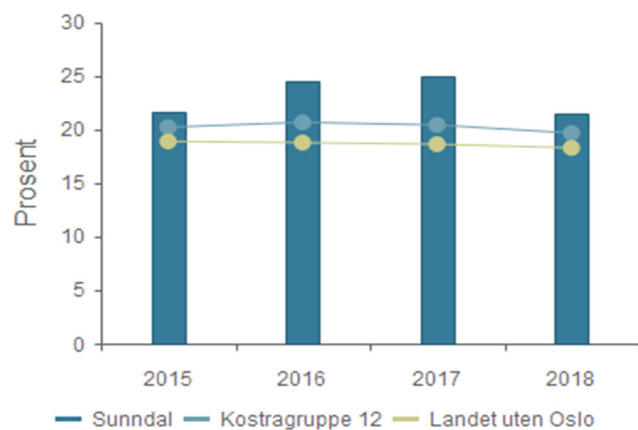
	2015	2016	2017	2018
Sunndal	6,7 %	5,6 %	6,1 %	7,3 %
Kostragruppe 12	11,7 %	11,2 %	11,2 %	10,9 %
Landet uten Oslo	12,5 %	12,3 %	13,1 %	12,6 %

Dekningsgrad - Mottakere av hjemmetjenester per 1000 innbyggere (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	53	56	57	58
Kostragruppe 12	46	47	48	49
Landet uten Oslo	39	39	40	40

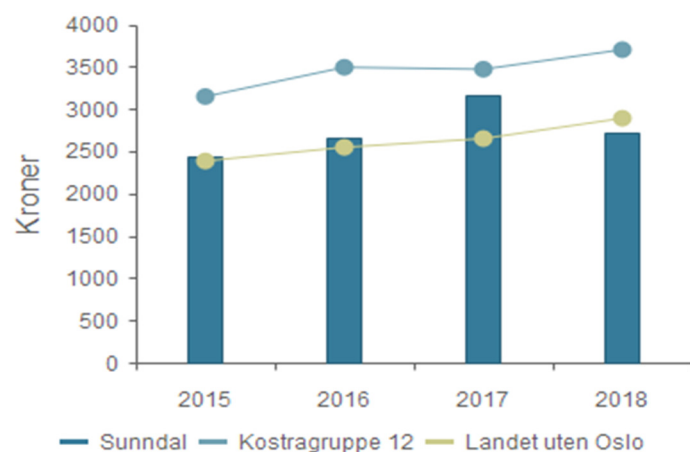
Dekningsgrad - Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	21,7 %	24,5 %	24,9 %	21,4 %
Kostragruppe 12	20,2 %	20,6 %	20,4 %	19,6 %
Landet uten Oslo	18,9 %	18,7 %	18,6 %	18,3 %

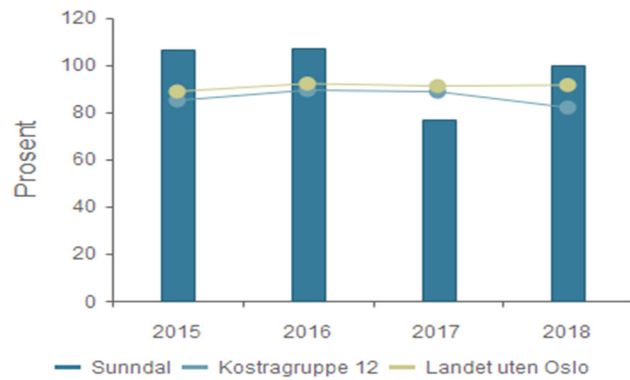
HELSETJENESTEN

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	2 445	2 664	3 160	2 719
Kostragruppe 12	3 145	3 491	3 468	3 699
Landet uten Oslo	2 383	2 545	2 648	2 888

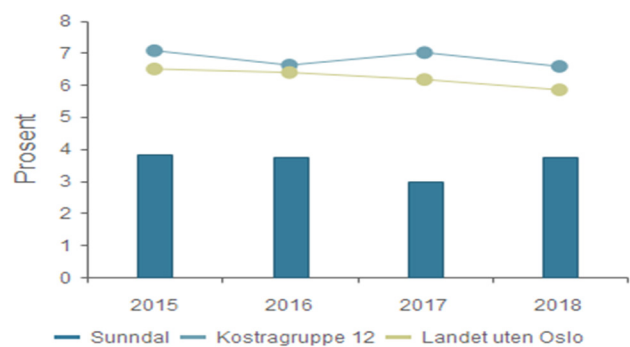
Dekningsgrad - Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	106,6 %	106,9 %	77,0 %	100,0 %
Kostragruppe 12	84,8 %	89,2 %	88,5 %	81,8 %
Landet uten Oslo	88,6 %	91,9 %	90,9 %	91,3 %

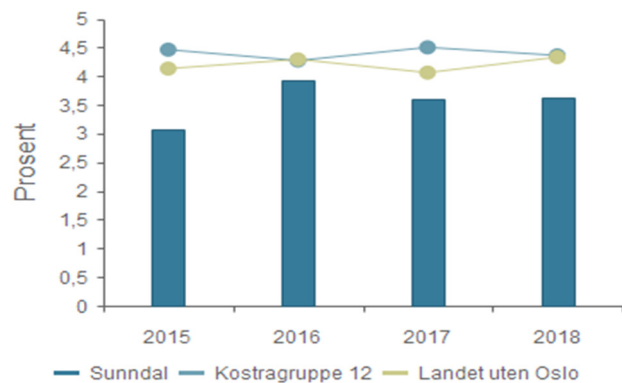
SOSIAL

Dekningsgrad - Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne (19)-24 år (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	3,8 %	3,7 %	3,0 %	3,7 %
Kostragruppe 12	7,1 %	6,6 %	7,0 %	6,6 %
Landet uten Oslo	6,5 %	6,4 %	6,2 %	5,8 %

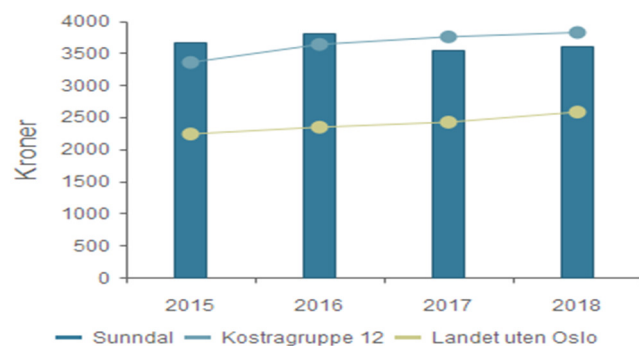
Dekningsgrad - Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	3,1 %	3,9 %	3,6 %	3,6 %
Kostragruppe 12	4,5 %	4,3 %	4,5 %	4,4 %
Landet uten Oslo	4,1 %	4,3 %	4,1 %	4,3 %

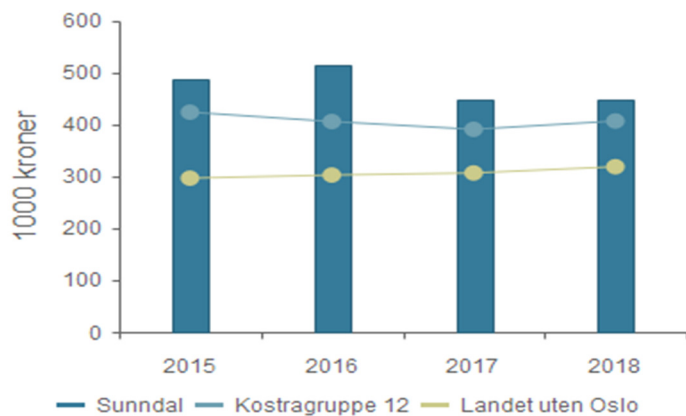
KULTUR OG IDRETT

Prioritet - Korrigerte brutto driftsutgifter. Kultur og idrett, pr. innbygger

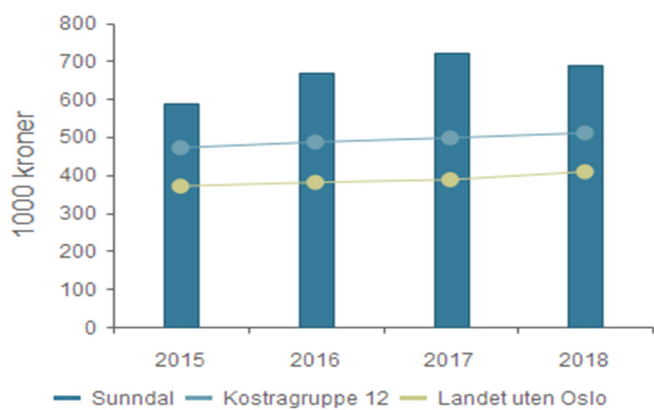
	2015	2016	2017	2018
Sunndal	3 665	3 804	3 537	3 603
Kostragruppe 12	3 351	3 632	3 750	3 818
Landet uten Oslo	2 235	2 341	2 419	2 577

Prioritet - Korrigerte brutto driftsutgifter (370) Bibliotek, pr. innbygger

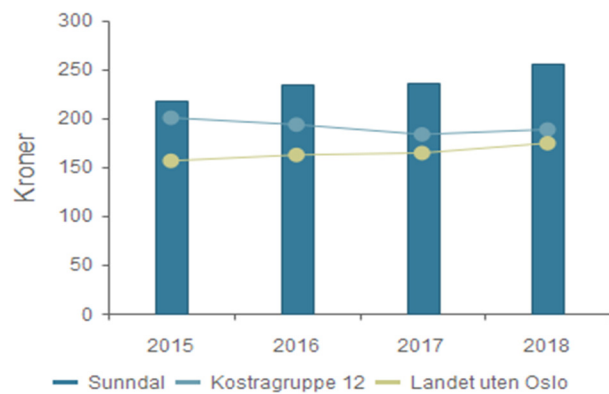
	2015	2016	2017	2018
Sunndal	487	515	446	448
Kostragruppe 12	423	405	390	406
Landet uten Oslo	296	302	306	318

Prioritet - Korrigerte brutto driftsutgifter (383) Musikk- og kulturskoler, pr. innbygger

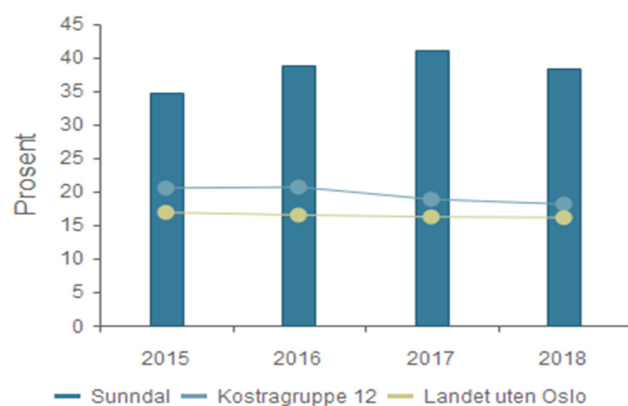
	2015	2016	2017	2018
Sunndal	589	669	723	688
Kostragruppe 12	471	486	497	510
Landet uten Oslo	370	380	387	408

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbyggere 231 aktivitetstilbud barn og unge (B)

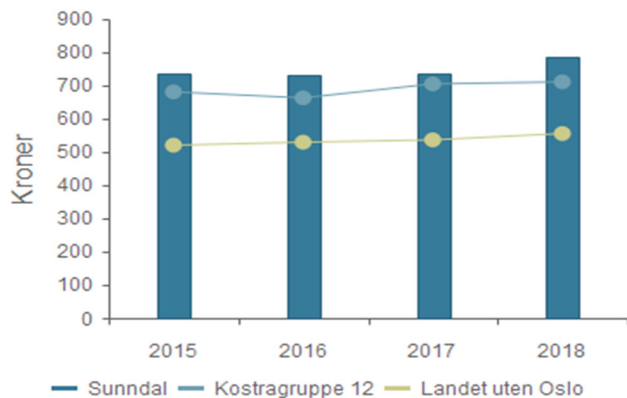
	2015	2016	2017	2018
Sunndal	217	235	236	255
Kostragruppe 12	200	193	183	188
Landet uten Oslo	156	162	164	174

Dekningsgrad - Andel elever (brukere) i grunnskolealder i kommunens musikk- og kulturskole, av antall barn i al (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	34,7 %	38,7 %	40,9 %	38,4 %
Kostragruppe 12	20,5 %	20,6 %	18,8 %	18,1 %
Landet uten Oslo	16,8 %	16,4 %	16,2 %	16,1 %

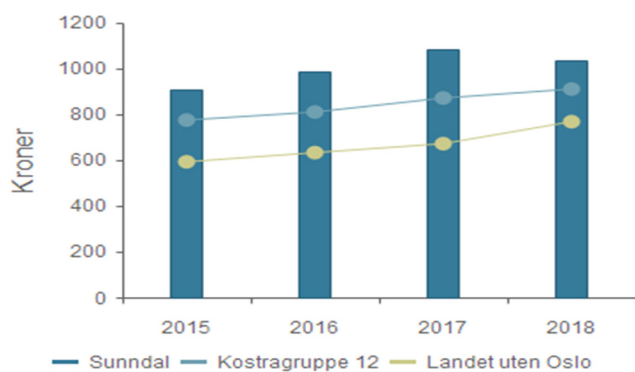
Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbyggere 390 den norske kirke (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	735	731	734	784
Kostragruppe 12	679	661	703	709
Landet uten Oslo	519	528	535	554

KIRKEN

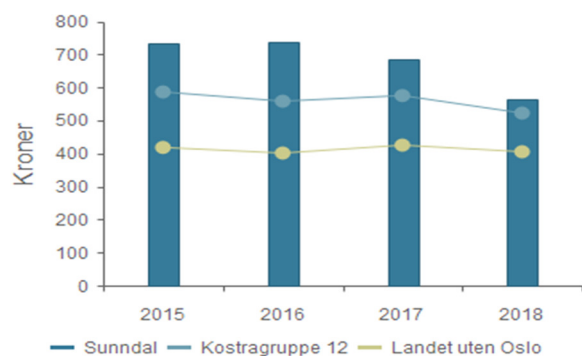
Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbygger til Plan, kulturminner, natur og nærmiljø (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	908	988	1 083	1 036
Kostragruppe 12	773	808	869	908
Landet uten Oslo	591	631	670	766

POLITISK STYRING

Prioritet - Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring , i kr. pr. innb (B)

ADMINISTRASJON

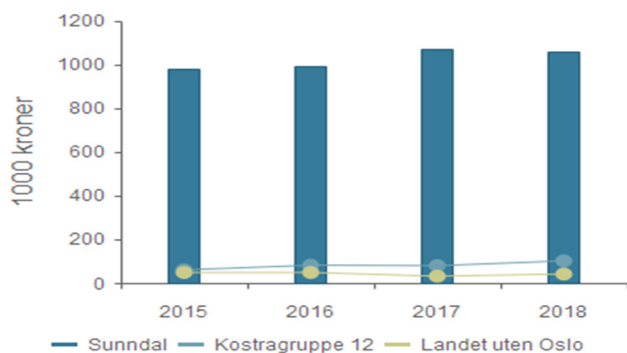
Prioritet - Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	5 335	6 196	5 641	5 829
Kostragruppe 12	4 138	4 393	4 505	4 789
Landet uten Oslo	3 578	3 717	3 871	4 169

SERVICE

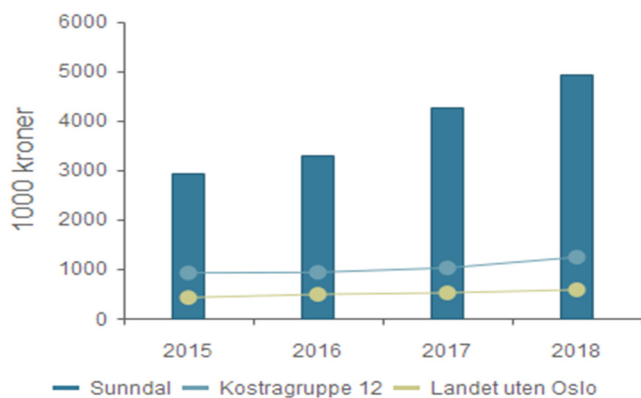
Prioritet - Korrigerende brutto driftsutgifter (190) Interne serviceenheter, pr. innbygger

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	978	993	1 072	1 059
Kostragruppe 12	60	81	79	101
Landet uten Oslo	48	48	31	41

INTERKOMMUNALE SAMARBEID

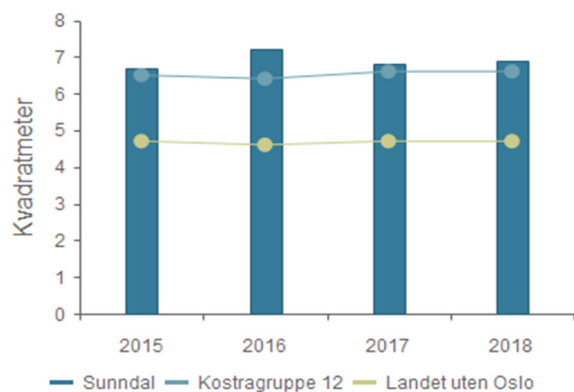
Prioritet - Korrigerende brutto driftsutgifter (290) Interkommunale samarbeid (§ 27 - samarbeid), pr. innbygger

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	2 923	3 285	4 270	4 922
Kostragruppe 12	916	927	1 016	1 233
Landet uten Oslo	417	482	513	575

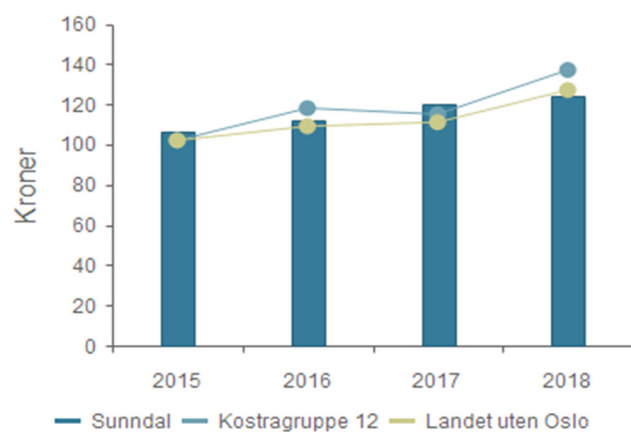
EIENDOM

Prioritet - Samlet areal på formålsbyggene kommunen eier i kvadratmeter per innbygger (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	6,7	7,2	6,8	6,9
Kostragruppe 12	6,5	6,4	6,6	6,6
Landet uten Oslo	4,7	4,6	4,7	4,7

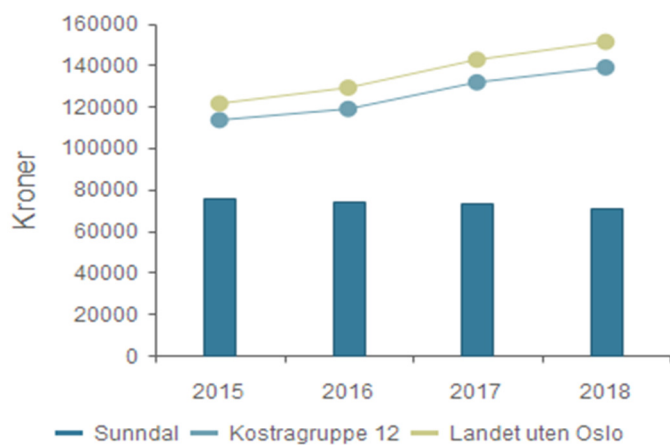
Produktivitet - Herav energikostnader for kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	106	112	120	124
Kostragruppe 12	102	118	115	137
Landet uten Oslo	102	109	111	127

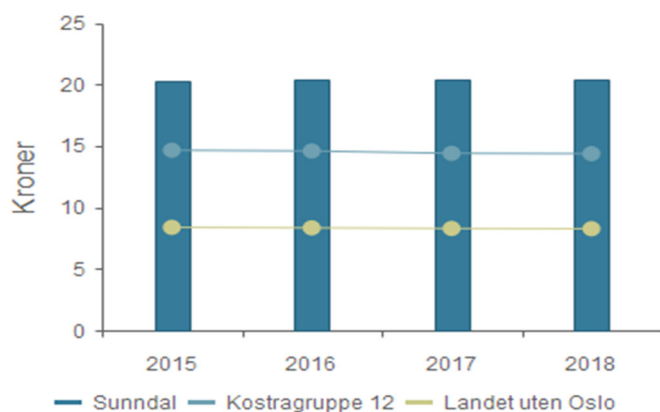
KOMMUNALE VEIER

Produktivitet - Korrigerte brutto driftsutgifter i kr pr. km komm. vei og gate (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	76 110	73 959	73 028	71 283
Kostragruppe 12	113 349	118 690	131 526	138 702
Landet uten Oslo	121 323	128 929	142 423	151 029

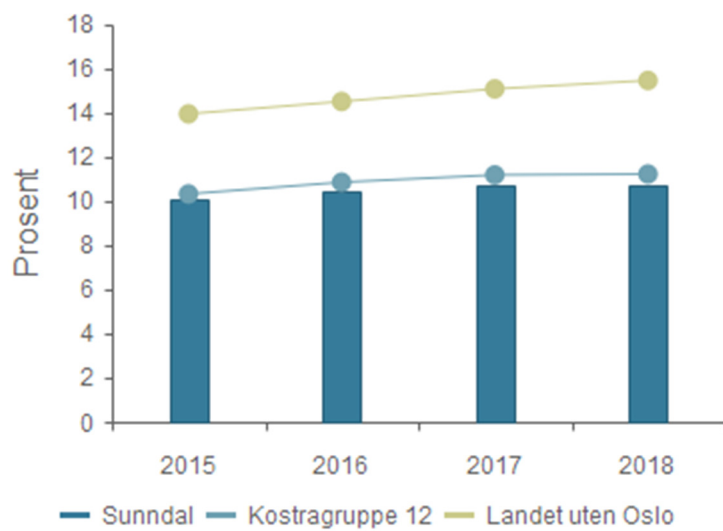
Dekningsgrad - Antall kilometer kommunal vei og gate per 1000 innbygger (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	20,25	20,35	20,37	20,41
Kostragruppe 12	14,64	14,58	14,39	14,36
Landet uten Oslo	8,37	8,33	8,28	8,26

INNVANDRING

Dekningsgrad - Andel innvandrerbefolkning (B)

	2015	2016	2017	2018
Sunndal	10,1 %	10,4 %	10,7 %	10,7 %
Kostragruppe 12	10,3 %	10,8 %	11,2 %	11,2 %
Landet uten Oslo	13,9 %	14,5 %	15,1 %	15,4 %